

Hansti Duniya (Punjabi)

♦ Vol. 45 ♦ No. 06-07 ♦ June-July 2021

₹15/-

ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ

ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ

• Vol.-45 • ਅੰਕ - 6-7 • ਜੂਨ-ਜੁਲਾਈ 2021 • Pages : 52
(ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬੌਧਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਅਨੋਖੀ ਪੜ੍ਹ੍ਹਕਾ)

Also published in Hindi, English & Marathi

Printer & Publisher C.L. Gulati, on behalf of Sant Nirankari Mandal, Delhi-9, printed at M.P. Printers, B-220, Phase-II, NOIDA - 201305 (UP) & published at Sant Nirankari Satsang Bhawan, Sant Nirankari Colony, Delhi-110009

Managing Editor : Sulekh Singh 'Sathi'

Editor (Honorary)

Sulekh Singh 'Sathi'

Email: editorial@nirankari.org

Ph.: 011-47660200

Fax: 011-27608215

Website: www.nirankari.org
kids.nirankari.org

Subscription Value

Country	1 Year	3 Years	5 Years	11 Years
India/Nepal	₹ 150	₹ 400	₹ 700	₹ 1500
U.K.	£15	£40	£70	£150
Europe	€20	€55	€95	€200
USA	\$25	\$70	\$120	\$250
Canada/Australia	\$30	\$85	\$140	\$300

Other Countries

Equivalent to U.S. Dollars as mentioned above.

ਸਤੰਤ

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ	04
ਵਿਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤਰੀ	10
ਹਾਸ-ਖੇਡਾਂ	16
ਸਾਧਾਰਣ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤਰੀ	19
ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ?	27
ਰੰਗ ਭਰੇ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਿਤਾ	38
ਕਦੇ ਨਾ ਭੁੱਲੋ	42
ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਪਰਖ	50

ਚਿੱਤਰਕਥਾਵਾਂ

ਕਿੱਟੀ ਦਾ ਦਾ ਜੀ	20
	46

08

12

24

32

36

ਕਹਾਣੀਆਂ

ਦ੍ਰਿੜ ਇੱਛਾ ਸਕਤੀ ਦੀ ਜਿੱਤ

- ਹਰਮਨ ਅਰੋੜਾ 06

ਸ਼ਨੂੰ ਦੀ ਇੱਛਾ

- ਆਰਤੀ ਮੈਂਡਮ 12

ਕਦੇ ਹੰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ

- ਡਾ. ਵਿਜੇਪ੍ਰਕਾਸ਼ 14

ਬਣਾਇਆ ਪਾਲਤੂ

- ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ 24

ਵਚਨ ਨਿਭਾਇਆ

- ਕਮਲ ਜੈਨ 28

ਦੰਡ ਦਾ ਬਦਲਾ

- ਸੰਤੋਸ਼ ਗਰਗ 32

ਮਾਨਵ ਦੀ ਕਹਾਣੀ

- ਸ਼ਿਵਚਰਣ 36

ਅਸਲੀ ਸਿਖਿਆ

- ਓ.ਪੀ. ਰਾਜਕੁ 40

ਲਾਲਚ ਦਾ ਫਲ

- ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ 'ਰਾਜਨ' 44

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੇਖ

ਧਰਤੀ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ

- ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਰਮਾ 08

ਸਹਿਦ

- ਨੀਲਮ ਗੁਪਤਾ 18

ਡਬਲਿਊ ਡਬਲਿਊ ਡਬਲਿਊ

- ਹਿੰਮਾਂਸੂ ਭਸੀਨ 31

ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ

- ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 35

ਚੀਨ ਦੀ ਦੀਵਾਰ

- ਸਤਿਆਵਾਨ ਮਲਿਕ 43

ਗੀਤ-ਕਵਿਤਾਵਾਂ

ਛੁੱਟੀਆਂ ਗਈਆਂ ਬੀਤ

- ਬਿਕੇਰ ਮਾਣਕ 05

ਮੌਸਮ ਗਰਮੀ ਦਾ

- ਬੀ. ਐਸ. ਰਿੰਦੜਬਾਹਾ 11

ਕਰ ਲਉ ਪੜ੍ਹਾਈ ਬੱਚਿਉ

- ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਪਾਠਕ 30

ਬੱਦਲ ਆਏ ਬੱਦਲ ਆਏ

- ਵੀਦਿਤਾ ਅਰੋੜਾ 34

ਕੀੜੀ

- ਅਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ 39

ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਯੋਗ

ਪਿ ਆਰੇ ਬੱਚਿਓ ! ਆਸ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਹੋਵੋਗੇ ਅਤੇ ਅਪਣੀ ਪੜਾਈ ਵੱਲ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋਵੋਗੇ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਲਗਪਗ ਸਵਾ ਸਾਲ ਤੋਂ ਕੋਰੋਨਾ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਣ ਸਕੂਲ ਬੰਦ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੈਗੂਲਰ ਪੜਾਈ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਾਂ, ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਆਨਲਾਈਨ ਕਲਾਸਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬੱਚੇ ਅਪਣੀ ਪੜਾਈ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਦਸਵੀਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰਵੀਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਵੀ ਇਸ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਕੈਂਸਿਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਿੱਤੇ ਪਾਸ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੰਬਰ ਪਿਛਲੀ ਕਲਾਸ ਦੇ ਰਿਜ਼ਲਟ ਅਤੇ ਇਸ ਸਾਲ ਹੁਣ ਤਕ ਆਨਲਾਈਨ ਹੋਈਆਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੋਣਗੇ। ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਕੁਝ ਉਹ ਬੱਚੇ ਜੋ ਅਪਣੀ ਪੜਾਈ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਜਾਗਰੂਕ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤੀ ਹਨ ਉਹ ਉਦਾਸ ਵੀ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਅਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਕੇ ਮੈਰਿਟ ਤੇ ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਖਦਿਆਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯੋਗ ਸਮਾਂ ਆਉਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਅਪਣੀ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਕਰ ਸਕਣ। ਖੈਰ, ਹਾਲਾਤ ਕਾਰਣ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਸਾਰਿਆਂ ਤੇ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹਨ। ਪਰ ਬੱਚਿਓ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਕਾਰਣ ਤੁਸੀਂ ਆਲਸ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਮਿਹਨਤ

ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂਕਿ ਜਦੋਂ ਹਾਲਾਤ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਣ ਅਤੇ ਹੈਗੂਲਰ ਪੜਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਿਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਨਾ ਦੇਖਣਾ ਪਏ।

ਪਿਆਰੇ ਬੱਚਿਓ! ਜੂਨ-ਜੁਲਾਈ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਬਾਰਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਦੇ ਗਰਮੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਦੇ ਮੀਂਹ। ਅਜਿਹੇ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਵੀ ਅਪਣਾ ਘੇਰਾ ਵਧਾਉਣ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਪਣੀ ਸਿਹਤ ਦਾ ਖਾਸ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਤੇਜ਼ ਧੁੱਪ ਵਿਚ ਬਾਹਰ ਜਾਣਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਬਾਰਿਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਅਪਣੇ ਘਰ ਰਹਿਣਾ ਹੀ ਬਿਹਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਗਰਮੀ ਵਿਚ ਬਾਹਰੋਂ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਠੰਡਾ ਪਾਣੀ ਪੀਣਾ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਹਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚੋਂ ਕੱਟੇ ਹੋਏ ਫਲ ਲੈ ਕੇ ਖਾਣ ਤੋਂ ਵੀ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਲਈ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਮਾਸਕ ਜ਼ਰੂਰ ਪਹਿਨਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਦੂਰੀ ਦਾ ਵੀ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਰਖਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਅਪਣੀ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖ ਸਕੋਗੇ ਅਤੇ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿ ਸਕੋਗੇ।

ਸੁਲੇਖ 'ਸਾਥੀ'

sulekh.sathi@nirankari.org

ਛੁੱਟੀਆਂ

ਗਈਆਂ ਬੀਤ

ਛੁੱਟੀਆਂ ਗਈਆਂ ਬੀਤ ਸਕੂਲੇ ਜਾਣਾ ਹੈ।
ਹੁਣ ਵੀਰੇ ਗੁਰਜੀਤ, ਸਕੂਲੇ ਜਾਣਾ ਹੈ।

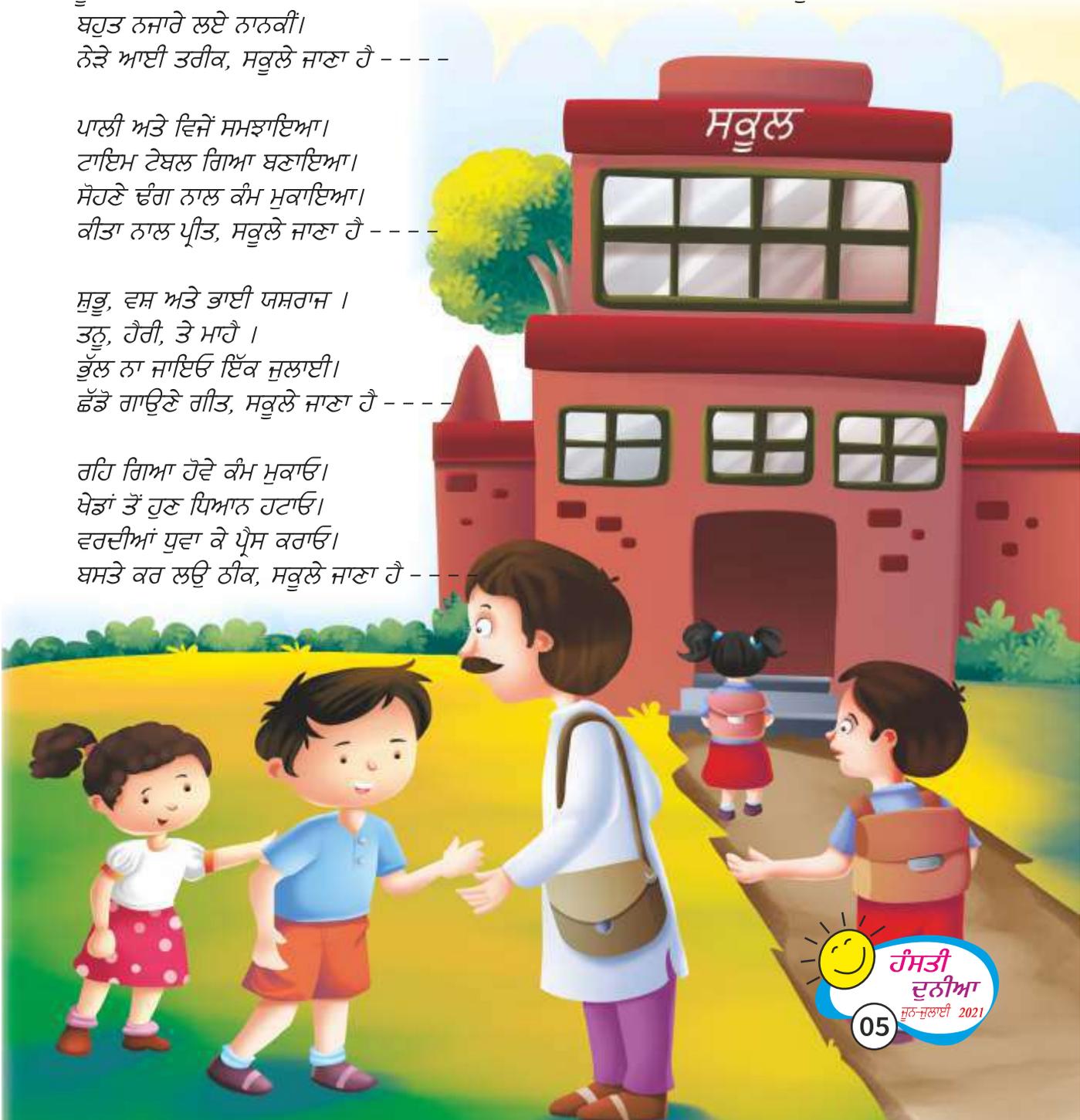
ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਗਏ ਨਾਨਕੀ।
ਪੂਰੇ ਦਸ ਦਿਨ ਰਹੇ ਨਾਨਕੀ।
ਬਹੁਤ ਨਜ਼ਾਰੇ ਲਏ ਨਾਨਕੀ।
ਨੇੜੇ ਆਈ ਤਰੀਕ, ਸਕੂਲੇ ਜਾਣਾ ਹੈ - - - -

ਪਾਲੀ ਅਤੇ ਵਿਜੇ ਸਮਝਾਇਆ।
ਟਾਇਮ ਟੇਬਲ ਗਿਆ ਬਣਾਇਆ।
ਸੋਹਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਮੁਕਾਇਆ।
ਕੀਤਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤ, ਸਕੂਲੇ ਜਾਣਾ ਹੈ - - - -

ਸ਼ੁਭ, ਵਸ ਅਤੇ ਭਾਈ ਯਸ਼ਰਾਜ ।
ਤਨੂ, ਹੈਰੀ, ਤੇ ਮਾਹੇ ।
ਭੁੱਲ ਨਾ ਜਾਇਓ ਇੱਕ ਜੁਲਾਈ।
ਛੱਡੋ ਗਾਉਣੇ ਗੀਤ, ਸਕੂਲੇ ਜਾਣਾ ਹੈ - - - -

ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਕੰਮ ਮੁਕਾਓ।
ਖੇਡਾਂ ਤੋਂ ਹੁਣ ਧਿਆਨ ਹਟਾਓ।
ਵਰਦੀਆਂ ਧੁਵਾ ਕੇ ਪ੍ਰੈਸ ਕਰਾਓ।
ਬਸਤੇ ਕਰ ਲਉ ਠੀਕ, ਸਕੂਲੇ ਜਾਣਾ ਹੈ - - - -

ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਸਾਡੇ ਪਿਆਰੇ ।
ਅਸੀਂ ਉਨਾਂ ਦੀ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਤਾਰੇ ।
'ਮਾਣਕ' ਸਾਡੇ ਸਾਥੀ ਸਾਰੇ ।
ਹੋਣੇ ਹੁਣ ਨਜ਼ਦੀਕ, ਸਕੂਲੇ ਜਾਣਾ ਹੈ - - - -

ਦ੍ਰਿੜ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਜਿੱਤ

ਜਾ ਪਾਨ ਦੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਕਸਬੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਦਸ ਸਾਲ ਦੇ ਓਕਾਯੋ ਨੂੰ ਜੂਡੋ ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸ਼ੌਕ ਸੀ, ਪਰ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਇਕ ਦੁਰਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਖੱਬਾ ਹੱਥ ਕੱਟ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਉਸ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਜੂਡੋ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਉਹ ਵੱਡਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਜਿੱਦ ਵੀ ਵੱਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਝੁਕਣਾ ਹੀ ਪਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਓਕਾਯੋ ਨੂੰ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਇਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਮਾਰਸ਼ਲ ਆਰਟਸ ਗੁਰੂ ਕੋਲ ਦਾਖਿਲਾ ਦਿਲਾਉਣ ਲੈ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਓਕਾਯੋ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਕਿ ਬਿਨਾ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦਾ ਇਹ ਲੜਕਾ ਭਲਾ ਜੂਡੋ ਕਿਉਂ ਸਿੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਤੇਰਾ ਤਾਂ ਖੱਬਾ ਹੱਥ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਤੂੰ ਭਲਾ ਹੋਰ ਲੜਕਿਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਿਵੇਂ ਕਰੇਗਾ?”

“ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਤੁਹਾਡਾ ਕੰਮ ਹੈ।” ਓਕਾਯੋ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ, “ਮੈਂ ਤਾਂ ਬਸ ਐਨਾ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਖੁਦ “ਸੋਸੋਈ (ਮਾਸਟਰ) ਬਣਨਾ ਹੈ।”

ਗੁਰੂ ਉਸਦੀ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਵੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਅਤੇ ਬੋਲੇ, “ਠੀਕ ਹੈ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਸਿਖਾਵਾਂਗਾ, ਲੇਕਿਨ ਇਕ ਸ਼ਰਤ ਹੈ, ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਹਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਪਾਲਨ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖੇਗੇ।”

ਓਕਾਯੋ ਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਦਿੱਤਾ।

ਗੁਰੂ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਲਗਭਗ ਪੰਜਾਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਜੂਡੋ ਸਿੱਖਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਓਕਾਯੋ ਵੀ ਹੋਰ ਲੜਕਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੋਰ ਲੜਕਿਆਂ ਨੂੰ ਅਲਗ-ਅਲਗ ਦਾਵ-ਪੋਚ ਸਿਖਾ ਰਹੇ

ਹਨ ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਹੁਣੇ ਵੀ ਉਸੀ ਇਕ ਕਿਕ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖੀ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਰਿਹਾ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ-“ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਹੋਰ ਲੜਕਿਆਂ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ-ਨਵੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਿਖਾ ਰਹੇ ਹੋ ਪਰ ਮੈਂ ਬਸ ਉਹੀ ਕਿਕ ਮਾਰਣ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਕੀ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਹੀਂ ਸਿਖਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ?”

ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੋਲੇ, “ਤੈਨੂੰ ਬਸ ਇਸੀ ਇਕ ਕਿਕ ਤੇ ਮਹਾਰਤ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।” ਅਤੇ ਉਹ ਅੱਗੇ ਵੱਧ ਗਏ। ਓਕਾਯੋ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਤੇ ਪੂਰਣ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਫਿਰ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਜੁਟ ਗਿਆ।

ਸਮਾਂ ਬੀਤਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵੇਖਦੇ-ਵੇਖਦੇ ਦੋ ਸਾਲ ਗੁਜਰ ਗਏ ਪਰ ਓਕਾਯੋ ਉਸੀ ਇਕ ਕਿਕ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਓਕਾਯੋ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ- “ਕੀ ਹੁਣ ਵੀ ਮੈਂ ਬਸ ਇਹੀ ਕਰਦਾ ਰਹਾਂਗਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਨਵੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਬਲ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੋਲੇ, “ਤੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਤੇ ਯਕੀਨ ਹੈ ਤਾਂ ਅਭਿਆਸ ਜ਼ਾਰੀ ਰੱਖ।

ਓਕਾਯੋ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਾ ਪਾਲਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ ਅਗਲੇ 6 ਸਾਲ ਤੱਕ ਉਸੀ ਇਕ ਕਿਕ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਜ਼ਾਰੀ ਰੱਖਿਆ।

ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜੂਡੋ ਸਿੱਖਦੇ ਅੱਠ ਸਾਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਬੋਲੇ, “ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜੋ ਗਿਆਨ ਦੇਣਾ ਸੀ ਉਹ ਮੈਂ ਦੇ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਹੁਣ ਗੁਰੂਕੁਲ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਦੀ ਚੋਣ ਇਕ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਮਾਧਿਯਮ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਜੈ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਨੂੰ “ਸੋਸੋਈ” ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।”

ਮੁਕਾਬਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਓਕਾਯੋ ਨੇ ਲੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ

ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਮੈਚ ਬੜੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਜਿੱਤ ਲਏ। ਤੀਜਾ ਮੈਚ ਥੋੜਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸੀ, ਲੇਕਿਨ ਕੁਝ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵਿਰੋਧੀ ਨੇ ਕੁਝ ਪਲਾਂ ਦੇ ਲਈ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਉਸ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ। ਓਕਾਯੋ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਸੀ ਮੌਕੇ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਚੂਕ ਕਿਕ ਵਿਰੋਧੀ ਦੇ ਉਪਰ ਜਮਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਮੈਚ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਕਰ ਲਿਆ।

ਹੁਣ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਹੈਰਾਨੀ ਵਿੱਚ ਪਏ ਓਕਾਯੋ ਨੇ ਫਾਈਨਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਬਣਾ ਲਈ।

ਇਸ ਵਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਾਕਤਵਰ,

ਅਨੁਭਵੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸੀ। ਵੇਖ ਕੇ ਅਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਓਕਾਯੋ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਮਿੰਟ ਵੀ ਟਿਕ ਨਹੀਂ ਪਾਏਗਾ।

ਮੈਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਵਿਰੋਧੀ ਓਕਾਯੋ ਤੇ ਭਾਰੀ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਰੇਫਰੀ ਨੇ ਮੈਚ ਰੋਕ ਕੇ ਵਿਰੋਧੀ ਨੂੰ ਵਿਜੇਤਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰੱਖਿਆ, ਲੇਕਿਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ, “ਨਹੀਂ, ਮੈਚ ਪੂਰਾ ਚਲੇਗਾ।” ਮੈਚ ਫਿਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ।

ਵਿਰੋਧੀ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਓਕਾਯੋ ਨੂੰ ਘੱਟ ਆਂਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸੀ ਦੰਭ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਭਾਰੀ ਗਲਤੀ ਕਰ ਲਈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਗਾਰਡ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਓਕਾਯੋ ਨੇ ਇਸਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਅੱਠ ਸਾਲ ਤੱਕ ਜਿਸ ਕਿਕ ਦੀ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਸਟੀਕਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧੀ ਦੇ ਉਪਰ ਜੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਪਟਕ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਕਿਕ ਵਿੱਚ ਐਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਉਥੇ ਹੀ ਮੂਰਛਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਓਕਾਯੋ ਨੂੰ ਵਿਜੇਤਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਮੈਚ ਜਿੱਤਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਓਕਾਯੋ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, “ਭਲਾ ਮੈਂ ਇਹ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸਿਰਫ ਇਕ ‘ਮੂਵ’ (ਦਾਂਵ) ਸਿੱਖ ਕੇ ਕਿਵੇਂ ਜਿੱਤ ਲਿਆ?”

“ਤੁਸੀਂ ਦੋ ਵਜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਜਿੱਤੇ, “ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ- “ਪਹਿਲਾ, ਤੁਸੀਂ ਜੂਡੋ ਦੀ ਇਕ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਕਿਕ ਤੇ ਆਪਣੀ ਐਨੀ ਤੀਬਰਤਾ ਕਰ ਲਈ

ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਇਹ ਕਿਕ ਐਨੀ ਤੀਬਰਤਾ ਨਾਲ ਮਾਰ ਪਾਏ, ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਇਹ ਕਿ ਇਸ ਕਿਕ ਤੋਂ ਬੱਚਣ ਦਾ ਇਕ ਹੀ ਉਪਾਅ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਹੈ

ਵਿਰੋਧੀ ਦੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਨੂੰ ਪਕੜ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਪਟਕਣਾ।” ਓਕਾਯੋ ਸਮਝ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਕਿ ਅੱਜ ਉਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

ਮਿੱਤਰੇ! ਮਾਨਵ ਹੋਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੀ ਅਪੂਰਣ ਹੋਣਾ। ਅਪੂਰਣਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਬੁਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਬੁਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸਾਡਾ ਉਸਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ। ਜੇਕਰ ਓਕਾਯੋ ਚਾਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦੇ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਰੋਣਾ ਰੋ ਕੇ ਇਕ ਅਪਾਹਿਜ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵਨ ਬਿਤਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਲੇਕਿਨ ਉਸਨੇ ਇਸ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਕਦੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਹੀਨ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜ ਇੱਛਾ ਸੀ ਅਤੇ ਯਕੀਨ ਮੰਨੇ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਇੱਛਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਭਗਵਾਨ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਦੇ ਲਈ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਭੇਜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਗੁਰੂ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨੂੰ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਬਣਾ ਉਸ ਦੇ ਸਪਨੇ ਸਾਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੈਕੜੋਂ ਸਾਲਾਂ ਪਹਿਲੇ

ਸੈਕੜੋਂ ਸਾਲਾਂ ਬਾਦ

ਲੇਖ : ਜਸਵਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ

ਧਰਤੀ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਵੱਧਦਾ ਤਾਪਮਾਨ

ਗਲੋਬਲ ਵਾਰਮਿੰਗ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਅਰਥ ਹੈ— ਹਰ ਸਾਲ ਧਰਤੀ ਦੇ ਧਰਾਤਲ ਦੇ ਔਸਤ ਤਾਪਮਾਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਣਾ। ਇਸ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਪਰਿਣਾਮ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਤਾਪਮਾਨ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਗੈਸਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਇਕ ਚਾਦਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਾਹ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਚਾਦਰ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਦੋ ਗੈਸਾਂ ਮਤਲਬ ਨਾਈਟਰੋਜਨ ਅਤੇ ਆਕਸੀਜਨ ਬਹੁਤ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਅਤੇ ਮੀਥੇਨ ਗੈਸਾਂ ਵੀ ਭਰਪੂਰ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਾਸ਼ਪੀਕਰਣ, ਕਾਰਬਨ-ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਅਤੇ ਮੀਥੇਨ ਧਰਤੀ ਦੀ ਗਰਮੀ ਨੂੰ ਸੋਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਮੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰੀ ਸਪੇਸ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਰਣ ਧਰਤੀ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਵੱਧਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਨੂੰ

ਗ੍ਰੀਨ ਹਾਊਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਾਸ਼ਪੀਕਰਣ 50 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ 26 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਤੇ ਮੀਥੇਨ 9 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਗ੍ਰੀਨਹਾਊਸ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰੀਨਹਾਊਸ ਗੈਸਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਗ੍ਰੀਨਹਾਊਸ ਗੈਸਾਂ ਧਰਤੀ ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਗਰਮੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਰੋਕਦੇ ਹਨ। ਗ੍ਰੀਨਹਾਊਸ ਗੈਸਾਂ ਦੇ ਆਭੰਡਲ ਤੋਂ ਗੁਜਰ ਕੇ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਕਿਰਣਾਂ ਧਰਤੀ ਤੇ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਧਰਤੀ ਦਾ ਧਰਾਤਲ ਮਤਲਬ ਭੂਮੀ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਊਰਜਾ ਨੂੰ ਅਵਸ਼ੋਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰੰਤੂ ਫਿਰ ਵੀ ਕੁਝ ਊਰਜਾ ਵਾਪਿਸ ਸਪੇਸ ਵਿੱਚ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਊਰਜਾ ਗ੍ਰੀਨਹਾਊਸ ਗੈਸਾਂ ਦੇ ਕਾਰਣ ਧਰਤੀ ਤੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਗ੍ਰੀਨਹਾਊਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਧਰਤੀ ਦੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਉਪਯੋਗੀ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਐਨੀ ਗਰਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਤਾਪਮਾਨ ਜੀਵਧਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਪੌਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿੰਦਾ ਰਹਿਣ ਦੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਗ੍ਰੀਨਹਾਊਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੱਧਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਰਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਧਰਤੀ ਤੇ ਵਧਿਆ ਤਾਪਮਾਨ ਜੀਵਧਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਬੂਟਿਆਂ ਦੇ ਲਈ ਕਈ ਮੁਸ਼ੀਬਤਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਨੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਇਕ ਸਦੀ ਤੋਂ ਧਰਤੀ ਦੇ ਔਸਤ ਤਾਪਮਾਨ ਵਿੱਚ ਇਕ ਡਿਗਰੀ ਫਾਰਨਹਾਈਟ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ 200 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਔਸਤ ਤਾਪਮਾਨ ਵਿੱਚ 6 ਡਿਗਰੀ ਫਾਰਨਹਾਈਟ ਤੱਕ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਧਰਤੀ ਤੇ ਵੱਧੇ ਇਸ ਤਾਪਮਾਨ ਤੋਂ ਵਰਖਾ ਦੇ ਪੈਟਰਨ (ਸਵਰੂਪ) ਵਿੱਚ ਅਦਭੁੱਤ ਬਦਲਾਵ ਆਵੇਗਾ, ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਜਲਸਤਰ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਪੌਦਿਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣਗੇ।

ਧਰਤੀ ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਸੰਬੰਧੀ ਇੰਟਰ-ਗਵਰਨਮੇਂਟ ਪੈਨਲ ਮਤਲਬ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ.ਸੀ. ਨੇ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰੀਨ ਹਾਊਸ ਗੈਸਾਂ ਦੇ ਘਨਤੱਵ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ 100 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਪੈਟ੍ਰੋਲ ਅਤੇ ਡੀਜ਼ਲ ਆਦਿ ਦਾ ਜਮ ਕੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਨਾਂ ਦੀ ਅੰਧਾਧੁੰਦ ਕਟਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਦਯੋਗਿਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਕਾਰਣ ਧਰਤੀ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਗਰਮਾਣ ਲੱਗਾ ਹੈ।

ਕੁਝ ਤੱਤ ਬੇਹਦ ਚੌਕਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਨੇ

ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈ-ਆਕਸਾਈਡ ਲੈਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਘਟੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੰਗਲਾਂ ਦਾ ਲਗਭਗ ਸਫਾਇਆ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪੌਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈ-ਆਕਸਾਈਡ ਦਾ ਘਨਤੱਵ 380 ਕਣ ਪ੍ਰਤੀ ਦਸ ਲੱਖ ਕਣ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਨ 2050 ਵਿੱਚ ਇਹ ਘਨਤੱਵ ਵੱਧ ਕੇ 550 ਕਣ ਪ੍ਰਤੀ ਦਸ ਲੱਖ ਕਣ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਗ੍ਰੀਨਹਾਊਸ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਗੈਸਾਂ ਦੇ ਘਨਤੱਵ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਰੂਪ ਨਾਲ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਮਾਨਵ ਜਾਤੀ ਦੇ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਖਤਰਿਆਂ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਹੈ।

ਗਲੋਬਲ ਵਾਰਮਿੰਗ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਸ਼ਕਾਂ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਵੱਧਦੇ ਗਰਮ ਮੌਸਮ ਅਤੇ ਭਿਆਨਕ ਸਮੁੰਦਰੀ ਤੂਫਾਨ ਜਿਵੇਂ ਸੁਨਾਮੀ, ਕੈਟਰੀਨਾ ਆਦਿ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਧਰਤੀ ਤੇ ਭਿਆਨਕ ਬਾਰਿਸ਼ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਕ ਹੀ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜ 94 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਵਰਖਾ ਹੋਈ ਸੀ। ਯੂਰਪ ਦੇ ਕੁਝ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਗਰਮੀਕਾਲ ਵਿੱਚ ਤਾਪਮਾਨ 40 ਡਿਗਰੀ ਸੈਂਟੀਗ੍ਰੇਡ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣਾ ਗਲੋਬਲ ਵਾਰਮਿੰਗ ਦੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸੰਕੇਤ ਹਨ।

ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਨੇ 1970 ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਮੁੱਖ ਗਲੋਬਲਿਸ਼ਿਅਰਾਂ ਦੀ ਇੰਵੇਂਟਰੀ ਬਣਾਈ ਅਤੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਹਿਮਾਲਿਆ, ਅਲਾਸਕਾ ਅਤੇ ਐਂਡੀ ਪਰਬਤਮਾਲਾਵਾਂ ਦੇ ਗਲੋਬਲਿਸ਼ਿਅਰ ਲਗਾਤਾਰ ਸਿਕੁੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਕਰਟਿਕ ਕੈਂਪ ਪਿਘਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਕਰਟਿਕ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਾਧਾਰਣ ਗਰਮ ਖੇਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪੌਦੇ ਉਗਣਾ ਇਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ੀਬਤ ਵਿੱਚ ਫਸਣ ਵਾਲੇ ਹਾਂ।

ਵਿਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤਰੀ

□ ਘਮੰਡੀਲਾਲ ਅਗਰਵਾਲ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਤਾਰੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਕਿਉਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ?

ਉੱਤਰ :- ਰਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਤਾਰੇ ਤਾਪਮਾਨ ਦੇ ਕਾਰਣ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਰੰਗ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਤਾਪਮਾਨ ਨੂੰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਤਾਰੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਵਾਲੇ ਤਾਰੇ ਸਫੇਦ ਰੰਗ ਦੇ ਦਿੱਸਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਤਾਰੇ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਦਿਸਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਚਮਕੀਲੀ ਵਸਤੂਆਂ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਪਏ-ਪਏ ਧੁੰਦਲੀਆਂ ਕਿਉਂ ਪੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ?

ਉੱਤਰ :- ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਕਈ ਗੈਸਾਂ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਣ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਆਕਸੀਜਨ, ਨਮੀ, ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਅਤੇ ਹਾਈਡ੍ਰੋਜਨ ਸਲਫਾਈਡ ਗੈਸਾਂ ਵੀ ਮਿਲੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਪਈਆਂ-ਪਈਆਂ ਧਾਤੂਆਂ ਦੀ ਉਪਰੀ ਤਹਿ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਇਹ ਗੈਸਾਂ ਆਕਸਾਈਡ ਸਲਫਾਈਡ ਆਦਿ ਦੀ ਤਹਿ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੀ ਕਾਰਣ ਧਾਤੂਆਂ ਦੀ ਚਮਕ ਮੰਦੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਧੁੰਧਲੀਆਂ ਅਤੇ ਮੈਲੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਕੱਚ ਕਿਵੇਂ ਬਣਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ :- ਕੱਚ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਸਿਲਿਕਾ, ਸੋਡਾ, ਰਾਖ ਅਤੇ ਚੂਨੇ ਦਾ ਪੱਥਰ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਭੱਠੀ ਵਿੱਚ 1400 ਸੈਲਸੀਅਸ ਤੱਕ ਗਰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਣ ਜਦ ਗਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਿਲੀਕੇਟ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਾਰਬਨਡਾਈ ਆਕਸਾਈਡ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਤੱਕ ਇਸ ਨੂੰ ਗਰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਸ ਤਰਲ ਮਿਸ਼ਰਣ ਨੂੰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਠੰਡਾ ਕਰਕੇ ਕੱਚ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ :- ਮੱਛੀਆਂ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਜਿੰਦਾ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ?

ਉੱਤਰ :- ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਜੀਵਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿੰਦਾ ਰਹਿਣ ਲਈ ਆਕਸੀਜਨ ਗੈਸ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਮੱਛੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਹ ਲੈਣ ਲਈ ਆਕਸੀਜਨ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਆਕਸੀਜਨ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਘੁਲਣਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਜਦ ਮੱਛੀਆਂ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਗਲਫੜਿਆਂ ਦੇ ਉਪਰ ਤੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦਾ ਹੈ। ਗਲਫੜਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਣੀ ਦੀ ਆਕਸੀਜਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕੋਸ਼ਿਕਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਪੂਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੱਛੀਆਂ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਜਿੰਦਾ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ■

ਮੌਸਮ ਗਰਮੀ ਦਾ

ਤਪਦੀ ਧਰਤੀ ਸਾਰੀ, ਮੌਸਮ ਗਰਮੀ ਦਾ।
ਪਰ ਕੀ ਕਰੇ ਵਿਚਾਰੀ, ਮੌਸਮ ਗਰਮੀ ਦਾ।

ਦੂਰੋਂ ਜੋ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪੰਛੀ ਆਏ ਸੀ।
ਠੰਡੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਉਤੇ ਡੇਰੇ ਲਾਏ ਸੀ।
ਗਏ ਸਭ ਮਾਰ ਉਡਾਰੀ, ਮੌਸਮ ਗਰਮੀ ਦਾ...

ਹੋਣ ਸਕੂਲੀਂ ਛੁੱਟੀਆਂ, ਮਈ ਤੇ ਜੂਨ ਅੰਦਰ।
ਕਈ ਜਾਣ ਮਸੂਰੀ, ਸ਼ਿਮਲੇ, ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਅੰਦਰ।
ਲੱਗਦੀ ਰੌਣਕ ਭਾਰੀ, ਮੌਸਮ ਗਰਮੀ ਦਾ...

ਕਰਦਾ ਹੈ ਚਿੱਤ, ਠੰਡੀ ਰਸ ਮਲਾਈ ਨੂੰ।
ਪਿਸਤਾ, ਦੁੱਧ, ਬਦਾਮਾਂ, ਦੀ ਸ਼ਰਦਾਈ ਨੂੰ।
ਠੰਡਿਆਂ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ, ਮੌਸਮ ਗਰਮੀ ਦਾ...

ਕੁਲਫੀਆਂ ਵਾਲੇ ਗਲੀਆਂ 'ਚ ਗੋੜੇ ਲਾਉਂਦੇ ਨੇ।
ਨਿੱਕੇ ਵੱਡੇ ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ।
ਜਾਂਦੇ ਜੀਭਾਂ ਠਾਰੀ, ਮੌਸਮ ਗਰਮੀ ਦਾ...

ਪੱਖੇ, ਕੂਲਰ, ਏ.ਸੀ, ਗੁੰਜਾਂ ਪਾਉਂਦੇ ਨੇ।
ਮਾਰੇ ਮਿਲ ਕੇ ਗਰਮੀ ਕੋਲੋਂ ਬਚਾਉਂਦੇ ਨੇ।
ਫਿਰ ਆਵੇ ਨੀਂਦ ਪਿਆਰੀ, ਮੌਸਮ ਗਰਮੀ ਦਾ...

ਸੋਨੂੰ ਦੀ ਇੱਛਾ

ਬੇਟਾ, ਕੱਲ ਛੇਤੀ ਉੱਠਣਾ ਹੈ।' ਸੋਨੂੰ ਦੀ ਮਾਂ ਸੁਮਿਤਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ।

'ਕਿਉਂ ਮੰਮੀ?' ਸੋਨੂੰ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

ਮੰਮੀ ਬੋਲੀ - 'ਪਿੰਡ ਚੱਲਣਾ ਹੈ। ਤੇਰੇ ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ ਵੀ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਦਿਨ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਹਨ।'

'ਅਰੇ ਹਾਂ..... ਪਿੰਡ ਮਤਲਬ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾਣਾ ਹੈ।' ਸੋਨੂੰ ਨੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ।

ਸਵੇਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਬਸ ਰਾਹੀਂ ਸੋਨੂੰ ਦੇ ਪਾਪਾ ਸੁਮਿਤ, ਉਸ ਦੀ ਮੰਮੀ ਅਤੇ ਉਹ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲਈ ਨਿਕਲ ਗਏ।

ਪਿੰਡ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹੀ ਹਰੇ-ਭਰੇ ਖੇਤ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗੇ। ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹਰਿਆਲੀ ਵੇਖ ਕੇ ਸੋਨੂੰ ਦਾ ਮਨ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਚੇ-ਉਚੇ ਰੁੱਖ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਚਹਿਚਹਾਉਂਦੇ ਪੰਛੀ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਮੋਹ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਪਾਪਾ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ - 'ਪਾਪਾ ਇਥੋਂ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਕੰਕਰੀਟ ਅਤੇ ਕਾਲਾ ਧੂੰਆਂ ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ?'

'ਬੇਟਾ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇ ਕਾਰਣ ਉਚੀਆਂ-ਉਚੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ।'

ਸੋਨੂੰ ਨੇ ਫਿਰ ਪੁੱਛਿਆ - 'ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਉਥੇ ਕਿਉਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ? ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।'

ਪਾਪਾ ਨੇ ਕਿਹਾ - 'ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨ ਘੱਟ ਹਨ। ਮੈਂ ਵੀ ਤਾਂ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਿਰ ਆ ਗਿਆ ਸੀ।'

ਤਦ ਬਸ ਦੇ ਕੰਡਕਟਰ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਲਗਾਈ- 'ਸੋਮਪੁਰ...ਸੋਮਪੁਰ....।' ਸੋਮਪੁਰ ਸੋਨੂੰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ। ਉਹ ਫਟਾਫਟ ਬਸ ਤੋਂ ਉਤਰ ਗਏ। ਬਸ ਤੋਂ ਉਤਰਦੇ ਹੀ ਇਕ ਆਦਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ - 'ਸੁਮਿਤ ਭਾਈ ਨਮਸਤੇ...।'

'ਨਮਸਕਾਰ ਰਮਣ ਭਾਈ...ਠੀਕ ਹੋ।' - ਸੁਮਿਤ ਨੇ ਕਿਹਾ।

ਸੋਨੂੰ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ - 'ਇਹ ਕੌਣ ਹਨ ਪਾਪਾ... ਕੀ ਇਥੇ ਸਾਰੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹਨ?'

'ਹਾਂ ਬੇਟਾ ਪਿੰਡ ਦੀ ਇਹੀ ਤਾਂ ਖਾਸੀਅਤ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਇਕ-ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਤਾਂ ਹੀ ਇਥੋਂ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਪਰਿਵਾਰ ਵਰਗਾ ਹੈ।'

'ਕਾਸ਼ ... ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ। ਉਥੇ ਤਾਂ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਦਾਦਾਗਿਰੀ।' ਸੋਨੂੰ ਨੇ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਕਿਹਾ।

ਕੁਝ ਦੂਰ ਚੱਲਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸੋਨੂੰ ਦੇ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਦਾ ਘਰ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੀ ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਵਿੱਚ ਭਰ ਲਿਆ। ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਮਾਰੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਆਈਆਂ। ਸੋਨੂੰ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ - 'ਕਿਵੇਂ ਲੱਗਾ ਪਿੰਡ ਬੇਟਾ?'

'ਅਰੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਪੁੱਛੋ ਨਾ... ਅੱਜ ਤਾਂ ਹਰਿਆਲੀ ਵੇਖ ਕੇ ਮਜਾ ਆ ਗਿਆ' - ਸੋਨੂੰ ਨੇ ਝੁੰਮਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ। ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਵਿੱਚ ਚਾਹ ਦੀ ਥਾਂ ਦੁੱਧ ਅਤੇ ਕੋਲਡ ਡਰਿੰਕ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਠੰਡੀ-ਠੰਡੀ ਲੱਸੀ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਸ਼ਾਮ ਹੁੰਦੇ-ਹੁੰਦੇ ਅਚਾਨਕ ਸੋਨੂੰ ਦੀ ਤਬੀਅਤ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਈ। ਸ਼ਾਇਦ ਥੋੜੀ ਠੰਡ ਲਗ ਗਈ ਸੀ। ਦਾਦਾ ਜੀ

ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਇਕ ਗਰਮਾਗਰਮ ਦੁੱਧ ਦਾ ਕਾੜਾ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਉਹਨੂੰ ਪਿਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਸੋਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹੋ ਗਿਆ। 'ਵਾਹ ਦਾਦਾ ਜੀ ਇਹ ਕਿਹੜੀ ਦਵਾਈ ਸੀ ਜੋ ਰਾਤ ਭਰ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਠੀਕ ਹੋ ਗਿਆ।' ਸੋਨੂੰ ਨੇ ਹੱਸਦੇ ਹੋਏ ਪੁੱਛਿਆ। ਦਾਦੀ ਜੀ ਨੇ ਵਿਰੋਂ ਹੀ ਟੋਕਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ - 'ਇਹ ਤੇਰੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਦੀ ਦੇਸੀ ਦਵਾ ਹੈ ਬੇਟਾ।'

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਰੇ ਹੱਸਣ ਲੱਗੇ। ਦਿਨਭਰ ਸੋਨੂੰ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਦਾ ਰਿਹਾ। ਸੋਨੂੰ ਦੇ ਦੋ-ਚਾਰ ਦਿਨ ਕਿਵੇਂ ਗੁਜਰੇ ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਲਿਆ।

ਅਚਾਨਕ ਸੋਨੂੰ ਦੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਨੂੰ ਹਾਰਟ ਅਟੈਕ ਆ ਗਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਹਿਰ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਸੋਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਆ ਗਿਆ। ਉਸਦਾ ਮਨ ਉਦਾਸ ਵੇਖ ਕੇ ਪਾਪਾ ਨੇ ਕਿਹਾ - 'ਬੇਟਾ ਚਿੰਤਾ ਮਤ ਕਰ, ਦਾਦਾ ਜੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।'

'ਪਾਪਾ ਮੈਨੂੰ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਇਕ-ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਖਰਾਬ ਲੱਗੀਆਂ।' - ਸੋਨੂੰ ਨੇ ਕਿਹਾ।

'ਕਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੋਨੂੰ?' ਸੁਮਿਤ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਸੋਨੂੰ ਨੇ ਪਾਪਾ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ ਕਿਹਾ - 'ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਵਾਅਦਾ ਕਰੋ ਕਿ ਮੈਂ ਜੋ ਆਪ ਤੋਂ ਮੰਗਾਂਗਾ ਉਹ ਆਪ ਦਿਉਗੇ।'

'ਬੋਲੋ ਬੇਟਾ ਜੇ ਦੇਣ ਲਾਇਕ ਹੋਏਗਾ ਉਹੀ ਦੇ ਸਕਾਂਗਾ।' ਸੁਮਿਤ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।

ਉਹ ਬੋਲਿਆ- 'ਦਾਦਾ ਜੀ ਪਿੰਡ ਦੀ ਐਨੀ ਤਾਰੀਫ ਕਰਦੇ ਸਨ ਲੇਕਿਨ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹਸਪਤਾਲ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਸਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੱਜ ਹਸਪਤਾਲ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਲਿਆਉਣਾ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਅਤੇ ਇਲਾਜ ਜਲਦੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਪੜਨ ਲਈ ਵੀ ਇਥੋਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦੂਸਰੇ ਪਿੰਡ ਜਾਂਦੇ ਹੋਣਗੇ।'

'ਹਾਂ ਬੇਟਾ, ਇਥੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਸਿਹਤ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ

ਹੈ। ਉਹ ਵੀ ਡਾਕਟਰਾਂ ਅਤੇ ਟੀਚਰਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇ ਕਾਰਣ ਬੰਦ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।' ਇਹ ਸਭ ਛੱਡ... ਚਲ ਹੁਣ ਬੋਲ ਤੂੰ ਕੀ ਵਾਅਦਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਮੇਰੇ ਤੋਂ। ਉਸ ਦੇ ਪਾਪਾ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

ਸੋਨੂੰ ਨੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਕੇ ਕਿਹਾ - 'ਪਾਪਾ ਮੈਂ ਬੜਾ ਹੋ ਕੇ ਡਾਕਟਰ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।'

'ਇਹ ਸੋਚ ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਹੈ ਲੇਕਿਨ...।' ਪਾਪਾ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਕਰ ਪਾਉਂਦੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੋਨੂੰ ਬੋਲ ਪਿਆ- 'ਡਾਕਟਰ ਬਣ ਕੇ ਮੈਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਾਂਗਾ।'

ਬੋੜਾ ਸੋਚਣ ਦੇ ਬਾਦ ਪਾਪਾ ਨੇ ਕਿਹਾ- 'ਪੱਕਾ ਬੇਟਾ... ਤੂੰ ਜਿਵੇਂ ਚਾਹੇਗਾ ਉਝ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।' ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਮੰਮੀ ਵੀ ਬੋਲ ਪਈ- 'ਬੇਟਾ, ਭਗਵਾਨ ਤੇਰੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਕਰੇ।'

ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਦਾਦਾ ਜੀ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹੋ ਗਏ। ਜਦ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੋਨੂੰ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਗਲ ਨਾਲ ਲਗਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਬੁੜਬੁੜਾਏ - 'ਕਾਸ਼! ਮੇਰੇ ਦੇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੋਚ ਮੇਰੇ ਸੋਨੂੰ ਵਰਗੀ ਹੋ ਜਾਏ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਵੀ ਇਕ ਦਿਨ ਸ਼ਹਿਰ ਬਣ ਜਾਣਗੇ।'

□ ਡਾ: ਵਿਜੈਪ੍ਰਕਾਸ਼

ਕਦੇ ਹੰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ

ਇਕ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਇਕ ਮੂਰਤੀਕਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਮਿੱਟੀ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਮੂਰਤੀਆਂ ਬਣਾਉਂਦਾ, ਜੋ ਵੀ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਵਾਹ-ਵਾਹ ਕਰ ਉਠਦੇ। ਉਸਦੇ ਹੱਥ ਦਾ ਕੋਸ਼ਲ ਅਤੇ ਮਹਾਰਤ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੂਰਤੀਕਾਰ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਚੰਗੀ ਕੀਮਤ ਵਿੱਚ ਵਿਕਦੀਆਂ ਸਨ। ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਉਸ ਮੂਰਤੀਕਾਰ ਦਾ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਸੀ। ਮੂਰਤੀਕਾਰ ਪਿਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਉਸੇ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁੰਨ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿਖਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਉਸ ਮੂਰਤੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਰੁਚੀ ਵਿਖਾਈ, ਉਹ ਉਸ ਦੀਆਂ ਬਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਉਤਸ਼ਾਹਪੂਰਵਕ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਗਨ ਰਹਿਣ ਲੱਗਾ।

ਪੁੱਤਰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੱਡਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲਣ ਲੱਗੀ। ਇਥੋਂ ਤਕ

ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਪਿਤਾ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੀਮਤ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਖਰੀਦਣ ਲੱਗੇ। ਇਹ ਉਚਿਤ ਵੀ ਸੀ, ਇਕ ਤਾਂ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼, ਦੂਸਰੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਜਨਮਜਾਤ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਨਿਖਾਰ ਲਿਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਵਧਦੀ ਚਲੀ ਗਈ।

ਪੁੱਤਰ ਰੋਜ਼ ਆਪਣੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਣਾ ਕੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਵਿੱਚ ਗੁਣ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦਾ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਰਕਮ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਦੀ ਪੂਰਣ ਉਮੀਦ ਰੱਖਦਾ। ਪਿਤਾ ਉਸਦੀ ਲਗਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਤਾਂ ਕਰਦਾ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਜੋ ਕਮੀ ਹੁੰਦੀ ਉਸਦਾ ਹੱਲ ਵੀ ਦੱਸਦਾ।

ਹੁਣ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਆਪਣੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਸੁਣ ਕੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਲੱਗਣ ਲੱਗਾ। ਆਖਿਰ ਇਕ ਦਿਨ ਖਿੜ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਮੂਰਤੀਕਾਰ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਕਹਿ ਹੀ ਦਿੱਤਾ, - "ਪਿਤਾ ਜੀ! ਮੈਂ ਐਨੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਆਪ

ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਕਮੀ ਕੱਢ ਦਿੰਦੇ ਹੋ। ਮੇਰੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਆਪ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੀਮਤ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਫਿਰ ਵੀ ਆਪ ਉਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਕਿਉਂ ਕੱਢਦੇ ਹੋ? ਮੈਨੂੰ ਇਸਦਾ ਕਾਰਣ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਆ ਰਿਹਾ, ਕਦੇ ਤਾਂ ਚੰਗਿਆਈ ਵੀ ਵੇਖਿਆ ਕਰੋ।"

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਚੁੱਪ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਜਦ ਪੁੱਤਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਦੁੱਖੀ ਮਨ ਨਾਲ ਲੋਟਿਆ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਪੁੱਤਰ ਜਦ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਪਿਤਾ ਬਾਰੇ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ। ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਤੇ ਪਛਤਾਵਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਬੁਰਾ ਕਿਉਂ ਮਨਾਇਆ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੁਖੀ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਣ ਗਿਆ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ।

ਮੂਰਤੀਕਾਰ ਪਿਤਾ ਨੇ ਦੁਖੀ ਮਨ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਸਵਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਵੇਂ

ਲੱਗਾ? ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਗਰ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਦਾ ਬੁਰਾ ਮਨਾਏਂਗਾ ਤਾਂ ਤੇਰੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਥੋੜੀ-ਬਹੁਤ ਕਮੀ ਹੈ, ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਤੇਰੀ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਹੋਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੀਮਤ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਜੋ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਉਹ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਹੀ ਸੁਧਾਰ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ, ਅਗਰ ਉਹ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਰਸਤਾ ਵੀ ਰੁੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

ਮੂਰਤੀਕਾਰ ਪਿਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਸੀ। ਪੂਰਣਤਾ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਹੋਣ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਭਣਾ ਤਾਂ ਦੂਰ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਤੇ ਉਲਟਾ ਕਰੇਧੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਲਸਰੂਪ ਉਸਦੀ ਤਰੱਕੀ ਉਥੇ ਰੁੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਜਾਣਿਆ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ ਆਪਣੀ ਮੂਰਤੀ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਗਾਹਕਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ। ਗਲਤੀ ਪੁੱਛਣ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰਣ ਦੀ ਸੋਚ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਸਰਵੋਤਮ ਮੂਰਤੀਕਾਰ ਬਣਾ ਦਿਤਾ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਗਤੀ ਦੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੀ ਚਾਹਤ ਹੋਵੇ, ਉਸਦਾ ਇਹੀ ਇਕ ਮਾਤਰ ਸਹੀ ਮਾਰਗ ਹੈ ਕਿ ਆਤਮ-ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ ਜਾਏ ਜਾਂ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਮੰਗਿਆ ਜਾਏ।

ਹਾਸਾ ਖੇਡਾ

ਤਿੰਨ ਕੀੜੀਆਂ ਇਕ ਰਾਹ ਤੇ ਬੈਠੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਐਨੇ ਵਿੱਚ ਉਥੋਂ ਇਕ ਹਾਥੀ ਲੰਘਿਆ। ਤਿੰਨਾਂ ਕੀੜੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਕੀੜੀ ਤੋਂ ਰਿਹਾ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਕੀੜੀ ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਬੋਲੀ -
 ਏ ਲੰਮੀ ਸੁੰਡ ਵਾਲੇ
 ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕੁਸਤੀ ਕਰੋਗੇ?
 ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਬਾਕੀ ਦੋ ਕੀੜੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ -
 ਰਹਿਣ ਦੇ ਯਾਰ! ਵਿਚਾਰਾ ਇਹ ਇੱਕਲਾ
 ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਤਿੰਨ।

ਇਕ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਰਾਤ ਠਹਿਰਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਿਲ ਦੇ ਕੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਅਚਾਨਕ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਗੇਟ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਸੇ ਲੱਗੇ ਬੋਰਡ ਤੇ ਪੈ ਗਈ, ਜਿਸ ਉਪਰ ਲਿਖਿਆ ਸੀ-“ਦੇਖੋ ਤੁਹਾਡਾ ਕੁਝ ਰਹਿ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਗਿਆ।” ਬੋਰਡ ਪੜ ਕੇ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਵਾਪਸ ਮੁੜ ਕੇ ਹੋਟਲ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਇਹ ਬੋਰਡ ਤੇ ਗਲਤ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਲਿਖਣਾਂ ਇਹ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ- ਦੇਖੋ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕੁਝ ਰਹਿ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਗਿਆ।

- ਨਿਹਾਰਿਕਾ ਕੰਡਾ

ਰਵੀ : (ਮੋਹਨ ਨੂੰ) ਉਸ ਦਿਨ ਮੈਂ ਕ੍ਰਿਕਟ ਦੇ ਮੈਚ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਸ਼ਾਟ ਮਾਰਿਆ ਕਿ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਖਿਡਾਰੀ ਵੀ ਭੱਜ ਗਏ।

ਮੋਹਨ : ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਹੋਈ?

ਰਵੀ : ਦਰਅਸਲ ਗੇਂਦ ਮਧੁਮੱਖੀ ਦੇ ਛੱਤੇ ਨਾਲ ਜਾ ਟਕਰਾਈ ਸੀ।

ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪੁੱਛਿਆ - ਡਾ. ਸਾਹਿਬ ! ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਜੁਕਾਮ ਅਤੇ ਸਰਦੀ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ। ਤਦ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਨਹਾਉਣ ਲਈ ਮਨਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਡਾਕਟਰ : ਤਾਂ ਫਿਰ !
 ਵਿਅਕਤੀ : ਕੀ ਹੁਣ ਮੈਂ ਨਹਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ?

- ਨੀਰਜ ਚੌਧਰੀ (ਜੰਮੂ)

ਅਧਿਆਪਕ :

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ
ਬੱਚਿਓ ਦੱਸੋ, ਰਾਵਣ
ਦੀ ਲੰਕਾ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਦੀ
ਲੰਕਾ ਕਿਉਂ ਕਹਿੰਦੇ
ਸਨ?

ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ :

ਸਰ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੁੰਭਕਰਣ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸੁੱਤਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ
ਇਸ ਲਈ ਉਹਨੂੰ ਸੋਨੇ ਦੀ ਲੰਕਾ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਚਾਚੀ : ਬੇਟਾ ! ਕਿੱਥੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ?

ਦਿਨੇਸ਼ : ਸਾਧੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਵਚਨ
ਸੁਣਨ।

ਚਾਚੀ : ਨਾ ਬੱਦਲ ਹੈ ਨਾ ਮੀਂਹ ਫਿਰ ਇਹ
ਛੱਤਰੀ ਕਿਉਂ?

ਦਿਨੇਸ਼ : ਸਾਧੂ ਮਹਾਰਾਜ ਉਥੇ ਗਿਆਨ ਦੀ
ਵਰਖਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।

- ਬਬਲੂ ਕੁਮਾਰ

ਇਕ ਗੁਆਂਢੀ : (ਦੂਜੇ ਗੁਆਂਢੀ ਨੂੰ) ਤਿੰਨ
ਬੁਲਾਉ ਅਤੇ ਤੇਰ੍ਹਾਂ ਆ ਜਾਣ ਤਾਂ
ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਏ?

ਦੂਜਾ ਗੁਆਂਢੀ : ਫੌਰਨ 'ਨੌ ਦੋ ਗਿਆਰਾਂ' ਹੋ
ਜਾਣ ਵਿਚ ਹੀ ਭਲਾਈ ਹੈ।

- ਰਾਹੁਲ ਕੁਮਾਰ

ਇਕ ਆਲਸੀ ਆਦਮੀ ਜਾਮੁਨ ਦੇ ਰੁੱਖ ਥੱਲੇ
ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਉਧਰ ਇਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ
ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਬੁਲਾਇਆ -

ਆਲਸੀ ਆਦਮੀ : (ਦੂਸਰੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ)
ਭਾਈ ਮੇਰਾ ਇਕ
ਕੰਮ ਕਰ ਦੇ।

ਦੂਸਰਾ ਆਦਮੀ : ਕੀ?

ਆਲਸੀ ਆਦਮੀ : ਭਾਈ ਜ਼ਰਾ ਮਿਹਰਬਾਨੀ
ਕਰਕੇ ਇਹ ਜਾਮੁਨ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ
ਵਿਚ ਪਾ ਦੇ।

(ਦੂਸਰੇ ਆਦਮੀ ਜਾਮੁਨ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਜਾਣ
ਲਗਦਾ ਹੈ।)

ਆਲਸੀ ਆਦਮੀ :

ਭਾਈ ਜਾ ਕਿੱਥੇ
ਰਿਹਾ ਹੈ,
ਗਿੱਟਕ ਤਾਂ
ਕੱਢਦਾ ਜਾ।

ਰਵੀ, ਜਦ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ
ਕੀ ਕਰੇਗਾ? - ਇਕ ਮੋਟੇ ਆਦਮੀ ਨੇ
ਰਵੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ।

- ਜੀ ਪਤਲਾ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ।
ਰਵੀ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।

- ਸਨੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ

ਹੰਸਤੀ
ਦੁਨੀਆ

ਜੂਨ-ਸਤੰਬਰ 2021

□ ਨੀਲਮ ਗੁਪਤਾ

ਬਹੁਤ ਹੀ ਰੋਚਕ ਹੈ

ਸ਼ਹਿਦ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ

ਬ ਚਿਉ ! ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹੋ ਕਿ ਮਧੂਮੱਖੀਆਂ ਦਾ ਭੋਜਨ ਸ਼ਹਿਦ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਇਕ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਖਿਰ ਮਧੂਮੱਖੀਆਂ ਕਿਵੇਂ ਸ਼ਹਿਦ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ? ਦਰਅਸਲ ਸ਼ਹਿਦ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਮਧੂਮੱਖੀਆਂ ਦੇ ਕਾਲੋਨੀ ਸ਼ਹਿਦ ਛੱਤੇ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਰਸ ਜਾਂ ਨੈਕਟਰ ਪੀਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਰ ਉਹ ਇਸ ਰਸ ਨੂੰ ਹਨੀ ਸੇਕ ਵਿੱਚ ਭਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਛੱਤੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਨੀ ਸੇਕ ਮੱਧੂਮੱਖੀ ਦੇ ਪੇਟ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪਾਚਨ ਨਲੀ ਵਿੱਚ ਇਕ ਬਸਤੇ ਵਰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵਿੱਚ ਇਕ ਵਾਲਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਹਨੀ ਸੇਕ ਨੂੰ ਪੇਟ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਹਿਦ ਬਣਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਰਸ ਮਧੂਮੱਖੀ ਦੇ ਹਨੀ ਸੇਕ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰਸ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸੂਗਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਵਿੱਚ ਰਸਾਇਣਿਕ ਬਦਲਾਵ ਆਉਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਸ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਣੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਾਸ਼ਪੀਕਰਣ ਦੇ ਚਲਦੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਛੱਤੇ ਦੀ ਗਰਮੀ ਅਤੇ ਵੈਂਟੀਲੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕਾਰਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੂਲ ਰਸ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਣੀ ਐਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਛੱਤੇ ਵਿੱਚ ਜਮਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸ਼ਹਿਦ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਗੂੜਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਛੱਤੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਛੋਟੇ-2 ਖਾਨੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਿਦ ਪੱਕਣ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਫੂਡ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋ ਸਕੇ। ਜਦੋਂ ਫੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਮਧੂਮੱਖੀਆਂ ਮਿੱਠਾ, ਤਰਲ

ਪਦਾਰਥ ਵੱਖ-2 ਕੀੜਿਆਂ ਜਾਂ ਪੌਦਿਆਂ ਤੋਂ ਹਾਸਿਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਛੱਤੇ ਤੋਂ ਸ਼ਹਿਦ ਕੱਢਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ -

ਸ਼ਹਿਦ ਨੂੰ ਛੱਤੇ ਤੋਂ ਕੱਢਣ ਦੇ ਅਨੇਕ ਤਰੀਕੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਛੱਤੇ ਨੂੰ ਨਿਚੋੜ ਕੇ ਸ਼ਹਿਦ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਛੱਤੇ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਸ਼ਹਿਦ ਸਹਿਤ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸ਼ਹਿਦ ਛੱਤੇ ਤੋਂ ਇਕ ਮਸ਼ੀਨ ਦੁਆਰਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਨੀ ਐਕਸਟਰੈਕਟਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੇਂਟਰੀਫੁਗਲ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸ਼ਹਿਦ ਛੱਤੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਰਸ ਦਾ ਸ਼ਹਿਦ ਵੱਖ-2 ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਛੱਤਾ ਬਣਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਉਤੇ ਵੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹਿਦ ਕਿਵੇਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ?

ਸ਼ਹਿਦ ਵਿੱਚ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪਦਾਰਥ -

ਸ਼ਹਿਦ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪਦਾਰਥ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਦੋ ਸੂਗਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਲੇਵਾਯੂਲੋਜ਼ ਅਤੇ ਡੇਕਸਟਰੋਜ਼। ਸੁਕ੍ਰੋਜ਼, ਮਾਲਟੋਜ਼, ਡੇਕਸਟ੍ਰਿਨ, ਮਿਨਰਲ, ਵੱਖ -2 ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਏਨਜਾਇਮ ਅਨੇਕ ਵਿਟਾਮਿਨ ਜੋ ਘੱਟ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਅਤੇ ਏਸਿਡ ਵੀ।

ਸ਼ਹਿਦ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੰਗ ਅਤੇ ਸੁਆਦ -

ਸ਼ਹਿਦ ਸੁਆਦ ਅਤੇ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-2 ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਰਸ ਦੇ ਸ੍ਰੋਤ ਉਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਿਦ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਆਮਤੌਰ ਤੇ ਕੁਝ ਹੀ ਪੌਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਸਪਲਾਈ ਦਾ ਸਰੋਤ ਬਣਨ ਦੇ ਲਈ ਭਰਪੂਰ ਨੈਕਟਰ ਜਾਂ ਰਸ ਉਤਪੰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਾਧਾਰਣ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤਰੀ ?

(ਸਭ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜੁਆਬ 'ਤ' ਅੱਖਰ ਤੇ ਖਤਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੈਨ ਜਾਂ ਪੈਂਸਿਲ ਉਠਾਉ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਚਿੰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉੱਤਰ ਲਿਖਦੇ ਜਾਓ।)

- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1) ਇਕ ਕਰੋੜ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਜ਼ੀਰੋ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2) ਮਹਾਂਰਿਸ਼ੀ ਵੇਦਵਿਆਸ ਨੇ ਕਿਸ ਮਹਾਂਕਾਵਿ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3) ਕਿਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਾ ਨਾਮ ਕੁਵੈਤਸਿਟੀ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 4) ਸ਼੍ਰੀਮਦਭਗਵਦਗੀਤਾ ਕਿਸ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5) ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇਸ਼ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6) ਭਾਰਤ ਦਾ ਨੈਪੋਲੀਅਨ ਕਿਸ ਸ਼ਾਸਕ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 7) ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਿਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀ ਨੂੰ ਤਿਬਤੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 8) ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਸੰਸਦ ਦਾ ਕੀ ਨਾਮ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 9) ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮਹਿਲਾ ਰਾਜਦੂਤ ਕੌਣ ਸੀ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 10) ਅਭਿਮਨਿਊ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਕੀ ਨਾਮ ਸੀ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 11) ਕਿਸ ਮਹੀਨੇ ਦੀ 29 ਤਾਰੀਕ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੇਡ ਦਿਵਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 12) ਲੈਬਨਾਨ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਾ ਕੀ ਨਾਮ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 13) ਸਕੁੰਤਲਾ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਯੰਤ ਦੇ ਕਿਸ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 14) ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕਿਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਸੰਨ 1526, 1556, ਅਤੇ 1561 ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਯੁੱਧ ਲੜੇ ਗਏ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 15) ਕਿਸ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਗਾਂਧੀ ਨਗਰ ਹੈ?

(ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪੰਨੇ ਤੇ ਵੇਖੋ)

ਕਿੱਟੀ

ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਲੇਖਕ - ਅਜੈ ਕਾਲੜਾ

ਮੰਮੀ! ਕੱਲ ਅਸੀਂ ਨਾਨੀ ਦੇ ਘਰ ਚਲਾਂਗੇ ਨਾ!

ਹਾਂ ਬੇਟਾ ਜ਼ਰੂਰ, ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬੁਲਾ ਲੈ।
ਫਿਰ ਉਥੇ ਪਿਕਨਿਕ ਤੇ ਚਲੇ ਜਾਣਾ।

ਹੈਲੋ ਨਾਨੀ ਜੀ! ਕੱਲ ਮੰਮੀ ਜੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ
ਦੋਸਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਵਾਂਗੇ।

ਰੱਸਤੀ
ਦੁਨੀਆ

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ 2021

20

ਵਾਹ ! ਕਿੱਟੀ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਕੱਠੇ ਪਿੰਡ ਜਾਵਾਂਗੇ ਅਤੇ ਖੂਬ ਮਸਤੀ ਕਰਾਂਗੇ।

ਚਲੋ ਚਲੋ ਵਰਨਾ ਦੇਰ ਹੋ ਜਾਏਗੀ।

ਠਾਠੀ ਜੀ! ਅਸੀਂ ਆ ਗਏ। ਠਾਠੀ ਜੀ ਕੀ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਅੰਬਾਂ ਦੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਘੁੰਮਣ ਜਾਈਏ?

ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬੇਟਾ? ਜਾਓ ਘੁੰਮ ਕੇ ਆਉ।

ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ
 ਸ਼ਾਂਤਿਕਾਲਾ 2021
 21

ਅਗਰ ਮੈਂ ਇਹ ਅੰਬ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦੇਵਾਂਗੀ ਤਾਂ ਇਹ ਘੱਟ ਜਾਣਗੇ ।

ਵਾਹ, ਐਨੇ ਸਾਰੇ ਅੰਬ।

ਵਾਹ! ਇਹ ਸਾਰੇ ਅੰਬ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇੱਕਲੀ ਹੀ ਖਾਵਾਂਗੀ।

ਕਿੱਟੀ ਕਿੱਟੀ ਖਰਾਬ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ ਖਾਣ ਨੂੰ।

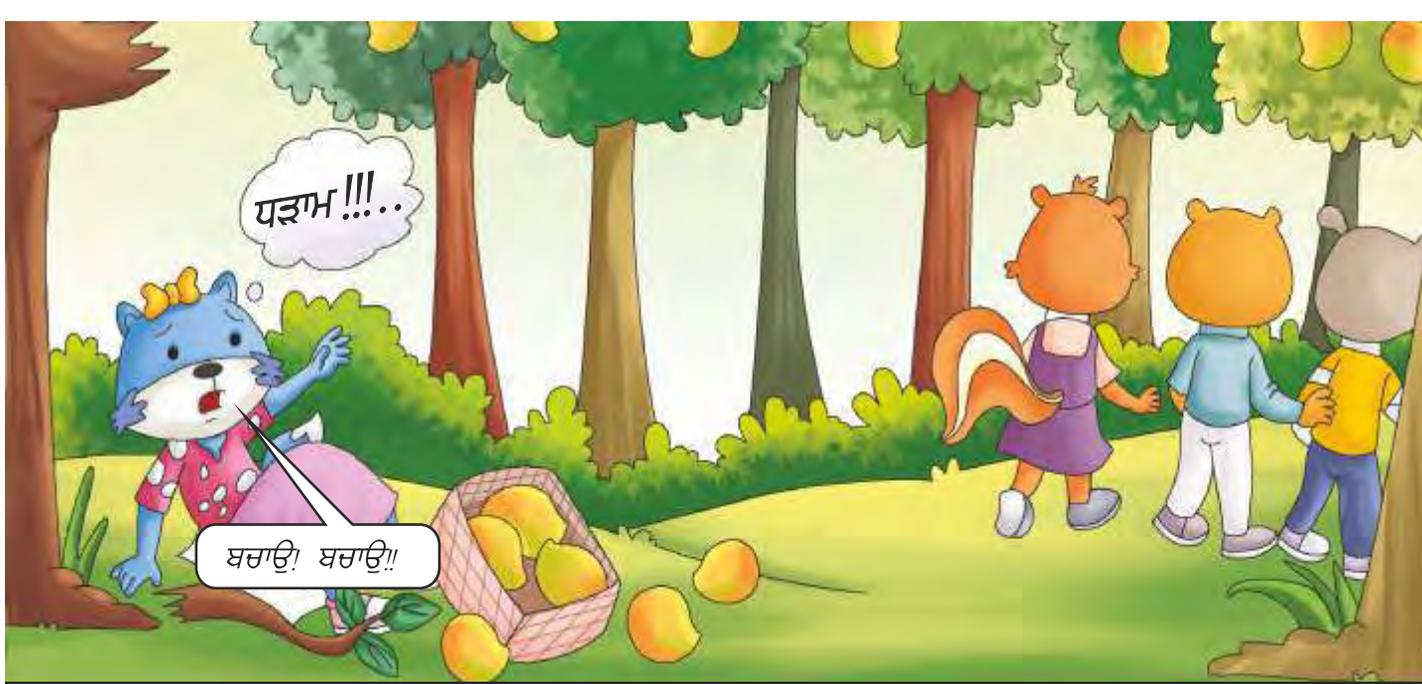

ਕਿੱਟੀ, ਅਸੀਂ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਹਾਂ ਹਾਂ ਜਾਉ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਘਰ ਆ ਜਾਵਾਂਗੀ।

ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ
ਜਨ-ਜਨਵਰੀ 2021

ਧੜਮ!!!...

ਬਚਾਉ! ਬਚਾਉ!!

ਅਰੇ! ਕਿੱਟੀ ਤੂੰ ਡਿੱਗ ਕਿਵੇਂ ਗਈ?

ਚਲੋ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਘਰ ਲੈ ਕੇ ਚਲਦੇ ਹਾਂ।

ਆਂਟੀ! ਆਂਟੀ! ਕਿੱਟੀ ਡਿੱਗ ਗਈ।

ਸੌਰੀ ਦੋਸਤੋ! ਆਉ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਮਿਲ ਕੇ ਅੰਬ ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ।

ਸੌਰੀ ਮੰਮੀ ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅੰਬ ਨਹੀਂ ਦਿਤੇ ਅਤੇ ਐਨਾ ਬੁਰਾ ਵਰਤਾਵ ਕੀਤਾ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਵੀ ਮੇਰੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਅਗੇ ਤੋਂ ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੀ। ਹਰ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਵੰਡ ਕੇ ਖਾਵਾਂਗੀ।

ਬਾਲ ਕਹਾਣੀ : ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ

ਬਣਾਇਆ ਪਾਲਤੂ

ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਗਰੁੜ ਨੇ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਸ਼ੇਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਾਜਬ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਾਣੀ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ। ਉਹ ਬਾਂਦਰ ਵਰਗਾ ਹੈ ਪਰ ਬਾਂਦਰ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਚਾਰ ਪੈਰਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈ ਪਰ ਦੋ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਖੜਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੱਤਾ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੂਛ ਹਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਗਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਿੱਲੇ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੈ। ਬਿੱਲੀ ਉਸ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਬੈਠੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਅਜ਼ੀਬ ਜਿਹੇ ਹਥਿਆਰ ਹਨ। ਉਹ ਰੁੱਖ ਕੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਸਮਤਲ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਗ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਬੰਧਕ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਪ੍ਰਾਣੀ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਗ ਨੂੰ ਜਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੁਝਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਸ਼ੇਰ ਉਛਲ ਪਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ - ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਬੈਠਕ ਬੁਲਾਉ ਹੁਣੇ ਇਸੇ ਵਕਤ।

ਮਾਨਵ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਬਸਤੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਖੇਤੀ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮਾਨਵ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਸੂਚਨਾ

ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਅੱਗ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਲ ਗਈ। ਗਰੁੜ ਦੇ ਬਾਦ ਚੀਲ, ਗਿੱਦ, ਬਾਜ, ਚਮਗਾਦੜ ਅਤੇ ਕਾਂ ਵੀ ਮਾਨਵ ਦਾ ਹੁਲੀਆ ਸਭ ਨੂੰ ਦੱਸ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੀਆਂ ਹਵਾਈਆਂ ਉਡ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਹਾਥੀ ਬੋਲਿਆ - ਹੁਣ ਉਹ ਦਿਨ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਦ ਇਹ ਮਾਨਵ ਜੰਗਲ ਤੇ ਆਪਣਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਏਗਾ। ਹੁਣ ਕੀ ਹੋਏਗਾ? ਅਸੀਂ ਕਿਥੇ ਰਹਾਂਗੇ? ਕਿਥੇ ਜਾਵਾਂਗੇ?

ਤਿਤਲੀ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਬੋਲ ਪਈ- ਸਾਡਾ ਕੀ ਹੋਏਗਾ? ਉਹ ਫੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਸ਼ਟ ਕਰੇਗਾ।

ਸੱਪ ਬੋਲਿਆ - ਹਾਥੀ ਦਾਦਾ, ਤੂੰ ਚਾਰ ਪੈਰਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈਂ। ਉਡਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਿਗੜੇਗਾ। ਪਰ ਸਾਡਾ ਕੀ ਹੋਏਗਾ? ਸਾਡੀ ਸੋਚੋ। ਅਸੀਂ ਕਿਥੇ ਰਹਾਂਗੇ?

ਸ਼ੇਰ ਦਹਾੜਿਆ। - ਤੁਸੀਂ ਖਾਮੋਸ਼ ਰਹੋ। ਜੰਗਲ ਕਟੇਗਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਉਸ ਮਾਨਵ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੇਕ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਕੁਝ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਨਹੀਂ ਰਹੋਗੇ, ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕੌਣ ਪੁੱਛੇਗਾ। ਮੈਂ ਉਸ ਮਾਨਵ ਨੂੰ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਵੜਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦੇਵਾਂਗਾ।

ਸੱਪ ਨੇ ਫੁੰਕਾਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ - ਜੇ ਡਰ ਗਿਆ ਸੋ ਮਰ ਗਿਆ। ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕਜੁਟ ਹੋਣਾ ਪਏਗਾ। ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਨਾਲ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣਾ ਪਏਗਾ। ਸਾਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਮਾਨਵ ਤੇ ਹਮਲਾ ਬੋਲਣਾ ਪਏਗਾ। ਅਸੀਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹਾਂ। ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਉਸ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਡਰੀਏ।

ਸਾਰੇ ਜੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਆ ਗਏ। ਸੱਪ ਦੀ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਦਮ ਸੀ। ਘੋੜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ- ਰਾਤ ਦੀ ਪਹਿਰੇਦਾਰੀ ਮੈਂ ਕਰਾਂਗਾ। ਮੇਰੀ ਬਨਾਵਟ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਬੈਠ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਲਈ ਵੀ ਲੇਟ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਬੈਠਣ ਤੇ ਮੇਰਾ ਸਾਰਾ ਵਜ਼ਨ ਗਰਦਨ ਅਤੇ ਪੇਟ ਦੇ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਸਾਹ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਨੀਂਦ ਘੱਟ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਨੀਂਦ ਵੀ ਮੈਂ ਖੜੇ-ਖੜੇ

ਹੀ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਚੌਵੀ ਘੰਟੇ ਖੜਾ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਕਦੇ ਥੱਕ ਕੇ ਨਹੀਂ ਡਿਗਦਾ। - ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਘੋੜੇ ਲਈ ਤਾੜੀਆਂ ਵਜਾਈਆਂ।

ਸ਼ੇਰ ਬੋਲਿਆ - ਸਾਡੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਚੌਕਸ ਰਹੀਏ। ਯਾਦ ਰੱਖੋ। ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਮਾਨਵ ਬਹੁਤ ਚਲਾਕ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆਉਣਾ। ਬੈਠਕ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਚੇਤੰਨ ਹੋ ਗਏ। ਘੋੜਾ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰੀ ਨਾਲ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਲਕੀ ਜਿਹੀ ਆਹਟ ਤੇ ਉਹ ਚੇਤੰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਕਈ ਦਿਨ ਗੁਜ਼ਰ ਗਏ। ਚੀਲ, ਬਾਜ਼ ਅਤੇ ਗਰੁੜ ਮਾਨਵ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਦੇਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਹਰ ਕੋਈ ਮਾਨਵ ਤੋਂ ਡਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਘੋੜਾ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਸੋਚਦਾ- ਮਾਨਵ ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਮੇਰੀ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੈਂ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਾਂਗਾ। ਘੋੜਾ ਮਾਨਵ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸੋਚਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਇਕ ਰਾਤ ਮਾਨਵ ਆ ਹੀ ਗਿਆ। ਘੋੜਾ ਮਾਨਵ ਨੂੰ ਇਕਟਕ ਵੇਖਦਾ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਬੋਲਿਆ- ਤਾਂ ਤੂੰ ਹੈ ਮਾਨਵ। ਇਥੇ ਕਿਉਂ ਆਇਆ ਹੈ ?

ਮਾਨਵ ਬੋਲਿਆ- ਤੈਨੂੰ ਲੈਣ।

ਘੋੜਾ ਆਪਣਾ ਡਰ ਲੁਕਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲਿਆ - ਮੈਨੂੰ ਲੈਣ। ਕਿਉਂ? ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਕੀ ਵਿਗਾੜਿਆ ਹੈ?

ਮਾਨਵ ਨੇ ਕਿਹਾ - ਮੈਨੂੰ ਚੰਗੇ ਦੋਸਤ ਦੀ ਭਾਲ ਹੈ, ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਸਾਥੀ ਦੀ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਸਿਰਫ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਹਨ।

ਘੋੜੇ ਨੇ ਆਪਣਾ ਡਰ ਲੁਕਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਪੁੱਛਿਆ - ਪਰ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਗਾਂ, ਕੁੱਤਾ ਅਤੇ ਬਿੱਲੀ ਨੂੰ ਬੰਧਕ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ?

ਮਾਨਵ ਨੇ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ - ਨਹੀਂ ਤਾਂ! ਉਹ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਨਾਲ

ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ ਹਨ। ਤੂੰ ਕਦੇ ਛੋਲੇ ਚਬਾਏ ਹਨ? ਤੇਰੀ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮਾਲਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ? ਤੂੰ ਤਾਕਤ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸੂਪ ਪੀਤਾ ਹੈ? ਤੂੰ ਮਿੱਠਾ ਅਤੇ ਨਮਕੀਨ ਭੋਜਨ ਖਾਧਾ ਹੈ? ਨਹੀਂ ਨਾ! ਤੂੰ ਸਿਰਫ ਹਰੀ ਘਾਹ ਖਾਣੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਚੁਪਚਾਪ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਚਲ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਚੱਖ ਲੈ। ਪਸੰਦ ਆਏ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣਾ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਵੇਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਣਾ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੰਨੋ-ਕੰਨ ਖਬਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਮਾਨਵ ਨੇ ਚਿਕਨੀਆਂ-ਚੋਪੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਘੋੜਾ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ। ਮਾਨਵ ਬੋਲਿਆ - ਇੰਝ ਤਾਂ ਦੇਰ ਲੱਗੇਗੀ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਪਿੱਠ ਤੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਤੂੰ ਤੇਜ਼ ਦੌੜ ਲਗਾ। ਘੋੜਾ ਮੰਨ ਗਿਆ। ਬਸ ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ। ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਸਹਿਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਮਾਨਵ ਆਪਣੇ ਡੇਰੇ ਤੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਮਾਨਵ ਨੇ ਘੋੜੇ ਦੀ

ਮਾਲਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਘੋੜਾ ਮਾਨਵ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕਦੋਂ ਮਾਨਵ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ ਤੇ ਕਾਠੀ ਪਹਿਨਾ ਦਿੱਤੀ। ਗੱਲਾਂ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਉਹਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ। ਪੇਟ ਭਰ ਕੇ ਛੋਲੇ ਖੁਆਏ। ਘੋੜਾ ਮਾਨਵ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਤਦ ਤੋਂ ਜੰਗਲ ਦੇ ਜੀਵ-ਜੰਤੂ ਮਾਨਵ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਡਰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਮਾਨਵ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਗਏ, ਮਾਨਵ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲਤੂ ਬਣਾ ਲਿਆ।

ਸਾਧਾਰਣ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤਰੀ ਦੇ ਜਵਾਬ

1) ਸੱਤ	8) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੰਚਾਇਤ
2) ਮਹਾਂਭਾਰਤ	9) ਵਿਜੈਲਕਸ਼ਮੀ ਪੰਡਿਤ
3) ਕੁਵੈਤ	10) ਪ੍ਰੀਕਿਸ਼ਤ
4) ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ	11) ਅਗਸਤ
5) ਭਾਰਤ	12) ਬੈਰੂਤ
6) ਸਮੁੰਦਰ ਗੁਪਤ	13) ਭਰਤ
7) ਤਿਬਤ	14) ਪਾਨੀਪਤ
	15) ਗੁਜਰਾਤ

- ★ ਹਮਿੰਗ ਬਰਡ ਪਿੰਛੇ ਦੇ ਪਾਸਿਉਂ ਵੀ ਉਡ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ★ ਸਿਰ ਦਾ ਹਰ ਵਾਲ ਇਕ ਸਾਲ ਵਿੱਚ 5 ਇੰਚ ਵਧਦਾ ਹੈ।
- ★ ਘੋਘਾ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਤਕ ਸੌਂ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ★ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਬੋਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।
- ★ ਸਾਡੀ ਪਲਕ ਦਾ ਵਾਲ 150 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਡਿਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦੂਸਰਾ ਵਾਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।
- ★ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਰੇਫਰਿਜਰੇਟਰ ਯੂਨਾਈਟੇਡ ਸਟੇਟ ਆਫ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ 1913 ਵਿਚ ਉਪਯੋਗ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
- ★ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦਾ ਇਕ ਇਲਾਕਾ ਹੈ ਸੁਡੇਲ। ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਬਣੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਮਟਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।
- ★ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੀ ਪਿੱਟਾ ਨਾਮਕ ਚਿੜੀ ਦੇ ਖੰਭ ਨੌਂ ਰੰਗ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

- ★ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿੱਚ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਹੰਸ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ★ ਹਾਥੀ ਦੀ ਸੁੰਡ ਵਿੱਚ ਇਕ ਵੀ ਹੱਡੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- ★ ਗਿੱਦ ਲਗਭਗ 100 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤਕ ਦੀ ਦੂਰੀ ਬਿਨਾ ਖੰਭ ਫੜਫੜਾਏ ਹੀ ਪਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।
- ★ ਹੰਸ 8230 ਮੀਟਰ ਦੀ ਉਚਾਈ ਤੇ ਵੀ ਉਡ ਸਕਦੇ ਹਨ।
- ★ ਕਾਕਰੋਚ ਬਿਨਾ ਕੁਝ ਖਾਧੇ-ਪੀਤੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤਕ ਜਿੰਦਾ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ।
- ★ ਡੂੰਗਨਫਲਾਈ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਜੀਵਨ ਉਡਦੇ ਹੋਏ ਬੀਤਦਾ ਹੈ। ਉਹਨੂੰ ਕੀਟ ਜਗਤ ਦਾ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

- ★ ਪਹਿਲੀ ਭਾਰਤੀ ਮਹਿਲਾ ਪੁਲਾੜ ਯਾਤਰੀ ਕਲਪਨਾ ਚਾਵਲਾ ਹੈ।
- ★ ਵਿਕਰਮ ਸਾਰਾਭਾਈ ਪੁਲਾੜ ਕੇਂਦਰ ਤ੍ਰਿਵੇਂਦਰਮ ਵਿਚ ਹੈ।
- ★ 1984 ਵਿਚ ਭੋਪਾਲ ਗੈਸ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਮਿਥਾਇਲ ਆਇਸੋਸਾਇਨੇਟ ਦੇ ਰਿਸਾਵ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ।
- ★ ਸਵਰਾਜ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਯੋਗ ਮਹਾਰਿਸ਼ੀ ਦਯਾਨੰਦ ਨੇ ਕੀਤਾ।
- ★ ਨਾਈਟਰਸ ਆਕਸਾਈਡ ਗੈਸ ਨੂੰ ਸੁੰਘਣ ਨਾਲ ਆਦਮੀ ਹੱਸਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸੰਗ੍ਰਹਿਕਰਤਾ - ਅੰਕੁਰ ਰਾਇ

ਵਚਨ ਨਿਭਾਇਆ

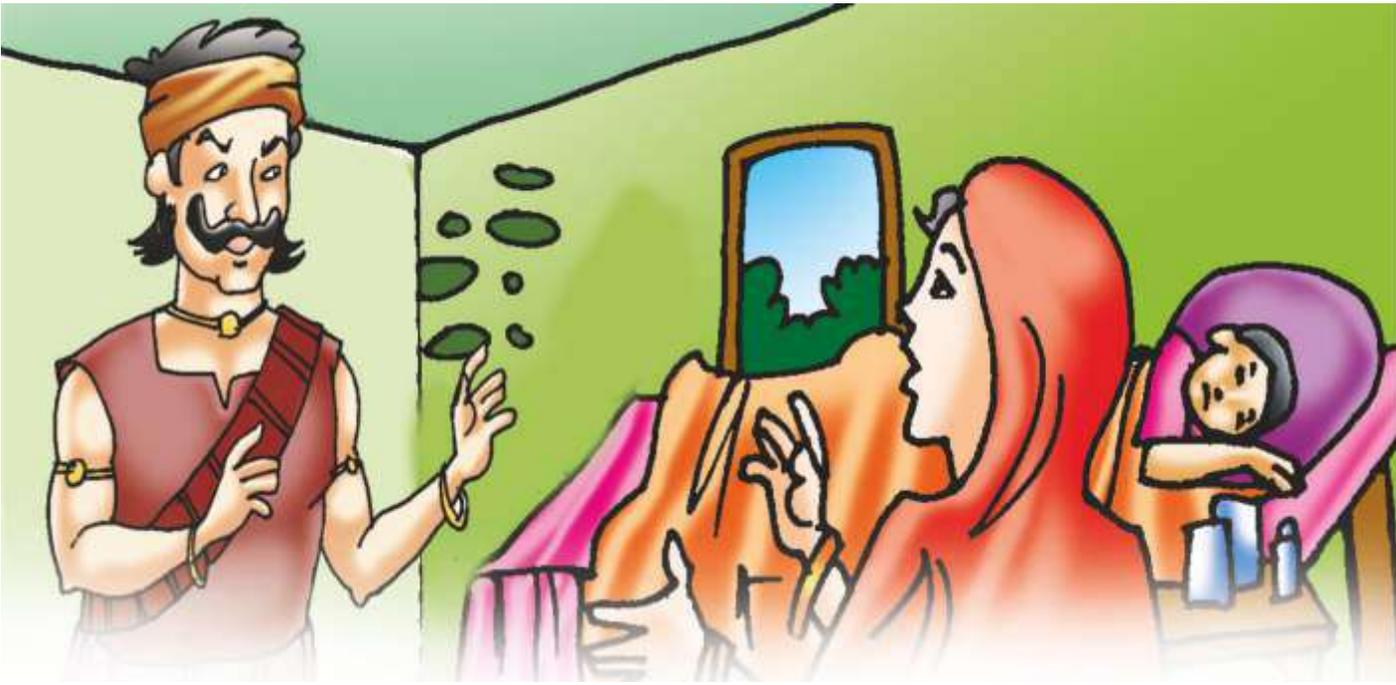
ਉਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜਦ ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਦੀ ਸੈਨਾ ਨੇ ਚਿਤੌੜ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਅਰਾਵਲੀ ਪਰਬਤ ਦੀਆਂ ਘਾਟੀਆਂ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਭਟਕਦੇ ਫਿਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਣਾ ਪਰਤਾਪ ਦੇ ਕਾਫੀ ਸੈਨਿਕ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਚੁਕੇ ਸਨ। ਜੋ ਬਚੇ ਹੋਏ ਸਨ ਉਹ ਜੰਗਲ ਦੀਆਂ ਗੁਫਾਵਾਂ ਵਿਚ ਲੁਕ ਕੇ ਆਪਣੇ ਦਿਨ ਕੱਢ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਸੈਨਿਕਾਂ ਵਿਚੋਂ

ਇਕ ਰਘੁਪਤੀ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸੀ। ਉਹ ਵੀਰ ਅਤੇ ਬਹਾਦਰ ਤਾਂ ਸੀ ਹੀ ਪਰੰਤੂ ਵਚਨ ਦਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਪੱਕਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਕੁਝ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਇਕ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਦਲ ਬਣਾ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਜੋ ਮੌਕਾ ਮਿਲਣ ਤੇ ਮੁਗਲ ਸੈਨਿਕਾਂ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਭੱਜ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਮੁਗਲ ਸੈਨਿਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਸਨ। ਮੁਗਲ ਸੈਨਾਪਤੀ ਨੇ ਰਘੁਪਤੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਫੜਨ ਤੇ ਇਕ ਵੱਡਾ ਇਨਾਮ ਦੇਣ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ।

ਅਚਾਨਕ ਇਕ ਦਿਨ ਰਘੁਪਤੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਕਲੌਤੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਸਖਤ ਬੀਮਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ। ਉਹ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਬੇਚੈਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਹਾਦਰ ਤਾਂ ਸੀ ਹੀ, ਉਹ ਰਾਤ ਨੂੰ ਘੋੜੇ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਜਦ

ਉਹ ਚਿਤੌੜ ਨਗਰ ਦੇ ਦੁਆਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਨੇ ਰੋਹਬ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ - ਕੌਣ ਹੈ?

ਰਘੁਪਤੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਅਤੇ ਆਉਣ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਦੱਸੀ। ਘਰ ਬੈਠੇ ਹੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਚੱਲ ਕੇ ਆ ਜਾਣ ਤੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਚਮਕ ਗਿਆ। ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਬੰਦੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ। ਪਰੰਤੂ ਰਘੁਪਤੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ - ਇਕ ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੀਮਾਰ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਵੇਖ ਲੈਣ ਦਿਉ। ਮੈਂ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਸ ਦੀ ਦਵਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਕੇ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਾਹੋ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਲੂਕ ਕਰ ਲੈਣਾ।

ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਨਾ ਮੰਨੀ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮੰਨ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਦੱਸਣ ਵਿਚ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਵੀ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲੇਗਾ।

ਰਘੁਪਤੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਦਵਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਰਸਤਾ ਰੋਕ ਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ

ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਚੱਲ ਪਿਆ।

ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਉਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਤੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਦੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਰਘੁਪਤੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ - ਕਿਉਂ ਭਰਾ ਜੀ ! ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੌਤ ਤੋਂ ਡਰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਜੋ ਭੱਜਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਣ ਤੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਲਈ ਇਥੇ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ।

ਇਸ ਤੇ ਰਘੁਪਤੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੜੀ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ - ਮੈਂ ਮਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਧੌਖਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਹਾਂ।

ਰਘੁਪਤੀ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਬਹਾਦਰੀ ਵੇਖ ਕੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ - ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਜੋ ਵਚਨ ਦੇ ਪੱਕੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜਾਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਜੀਵਨਭਰ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਾਂਗਾ। ਕਾਸ਼ ! ਮੈਂ ਵੀ ਤੁਹਾਡੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀਰ ਅਤੇ ਸੱਚਾ ਇਨਸਾਨ ਬਣ ਸਕਦਾ।

ਕਰ ਲਉ ਪੜ੍ਹਾਈ ਬੱਚਿਉ

ਕਰ ਲਉ ਪੜ੍ਹਾਈ ਚਿੱਤ ਲਾ ਕੇ ਬੱਚਿਉ।
ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦਿਲ ਚੋਂ ਭੁਲਾ ਕੇ ਬੱਚਿਉ।
ਦਿਨ ਰਾਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰੋ ਬੱਚਿਉ।
ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਝੋਲੀ ਭਰੋ ਬੱਚਿਉ।

ਪੜ੍ਹਾਈ ਨੂੰ ਸਮਝੋ ਨਾ ਭਾਰ ਬੱਚਿਉ।
ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇ ਇਕ ਵਾਰ ਬੱਚਿਉ
ਵਿਦਿਆ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਗਹਿਣਾ ਬੱਚਿਉ।
ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕੋਲ ਰਹਿਣਾ ਬੱਚਿਉ।

ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ

ਡਬਲਿਊ ਡਬਲਿਊ ਡਬਲਿਊ

ਇੰਟਰਨੈਟ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਸਕਰੀਨ ਉਤੇ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਮੂਲ-ਮੰਤਰ 'ਡਬਲਿਊ ਡਬਲਿਊ ਡਬਲਿਊ' ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਕਰੋੜਾਂ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਉਤੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਰੋਜ਼ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਟਾਈਪ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬੱਚਿਓ ! ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਡਬਲਿਊ ਡਬਲਿਊ ਡਬਲਿਊ' ਨਾਮਕ ਇੰਟਰਨੈਟ ਖਿੜਕੀ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਆਈ? ਟਿਮੋਥੀ ਜੇ ਬਰਨਸ ਲੀ ਨੇ 24 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ 'ਡਬਲਿਊ ਡਬਲਿਊ ਡਬਲਿਊ' ਨਾਮਕ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬਰਨਸ ਲੀ 8 ਜੂਨ 1955 ਨੂੰ ਲੰਦਨ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਬਰਨਸ ਲੀ ਨੇ 1976 ਵਿਚ ਆਕਸਫੋਰਡ ਦੇ ਕਵੀਨਸ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਸੀ। 21 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਇਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸੈਟ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਬਰਨਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ 1980 ਵਿਚ ਅਚਾਨਕ ਹੀ 'ਡਬਲਿਊ ਡਬਲਿਊ ਡਬਲਿਊ' ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਇਕ ਵਿਚਾਰ ਆਇਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਇਕ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਤਦ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫਾਈਲਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਜੋੜਨ ਦੇ ਲਈ

ਇੰਕਵਾਇਰ ਨਾਮਕ ਇਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਆਪਣੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਫਾਈਲਾਂ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਕੁਝ ਖਾਸ ਕੋਡ-ਨੰਬਰਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਤਰੀਕਾ ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੇ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਦਰਅਸਲ ਬਰਨਸ ਲੀ ਇਕ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਗਲੋਬਲ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵਿਆਪਕ ਸੂਚਨਾਂ ਤੰਤਰ ਦੁਆਰਾ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬੀ ਵੀ ਮਿਲੀ। ਉਹ ਇੰਟਰਨੈਟ ਦੁਆਰਾ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਇਕ ਅਨੋਖੇ ਨੈਟਵਰਕ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੰਟਰਨੈਟ ਤੇ 'ਡਬਲਿਊ ਡਬਲਿਊ ਡਬਲਿਊ' (ਵਰਲਡ ਵਾਈਡ ਵੈਬ) ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 1991 ਵਿਚ ਹੋਈ। 1993 ਵਿਚ ਇੰਟਰਨੈਟ ਤੇ 'ਟੇਕਸਟ' ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪਿਕਚਰਸ ਅਤੇ ਗ੍ਰਾਫਿਕਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇਹ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਇੰਟਰਨੈਟ ਦੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਅਤਾ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਇਸ ਨਾਲ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਟਰਨੈਟ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਅੱਜ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਕਰੋੜਾਂ ਵਿਚ ਹੈ।

ਦੰਡ ਦਾ ਬਦਲਾ

ਵਾ ਰਾਣਸੀ ਦਾ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਬ੍ਰਹਮਦੱਤ ਅਧਿਐਨ ਲਈ ਤਕਸ਼ਿਲਾ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਇਕ ਆਚਾਰਯ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਉਸ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਆਰੰਭ ਹੋਈ। ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਬਹੁਤ ਅਭਿਮਾਨੀ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਰਾਜਸੱਤਾ ਤੇ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਸੀ। ਸ਼ਾਗਿਰਦਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਆਚਾਰਯ ਕੋਲ ਪੜਦਾ ਪਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਸਮਝਦਾ।

ਆਚਾਰਯ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਗਿਰਦਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਘੁੰਮਣ ਜਾਂਦੇ। ਉਹ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂਦਾ। ਆਚਾਰਯ ਅਗੇ-ਅਗੇ ਚਲਦੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਪਿਛੇ-ਪਿਛੇ। ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਔਰਤ ਦਾ ਘਰ ਵੀ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਅਗੇ ਤਿਲ ਸੁਕਾਉਣ ਲਈ ਰੱਖ ਛੱਡੇ ਸਨ। ਰਾਜਕੁਮਾਰ

ਉਧਰੋਂ ਲੰਘਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਮੁੱਠੀ ਤਿਲ ਉਠਾ ਲਏ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਪਰ ਕੁਝ ਨਾ ਕਿਹਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਦੂਸਰੇ, ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ ਤਿਲ ਉਠਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਤੋਂ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤਿਲਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿੱਚ ਚੋਰੀ ਦੀ ਆਦਤ ਪੈ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਜੋਰ ਨਾਲ ਕੁਝ ਕਿਹਾ। ਆਚਾਰਯ ਨੇ ਇਹ ਸਭ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਪਿਛੇ ਘੁੰਮ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਜਾਣ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਨੂੰ ਝਿੜਕਿਆ। ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਲੱਗਾ।

ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੇ ਆਚਾਰਯ ਵੱਲ ਘੂਰਦੇ ਹੋਏ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ - ਚੋਰ ਦਾ ਹੁਣ ਤਕ ਸਹੀ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਡੰਡੇ ਦੀ ਮਾਰ ਪਈ। ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਦਾ ਸਿਰ ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ ਝੁਕ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ

ਬਾਅਦ ਉਸਦਾ ਅਧਿਐਨ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਵੀ ਪੜਦਾ ਰਹਿੰਦਾ।

ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਬਾਦ ਅਧਿਐਨ ਸਮਾਪਤ ਕਰਕੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਵਾਰਾਣਸੀ ਵਾਪਸ ਆਇਆ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਹ ਰਾਜ ਵਿਵਸਥਾ ਸੰਭਾਲਣ ਲੱਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਰਾਜਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸੁਖ-ਸਹੂਲਤਾਂ ਭੁੱਲ ਕੇ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿਤ ਵਿੱਚ ਜਤਨਸ਼ੀਲ ਰਹਿੰਦਾ। ਐਨਾ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਆਚਾਰਯ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪੀੜਾ ਦੀ ਚੁੰਭਣ ਉਹਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦੀ। ਘਟਨਾ ਦੀ ਯਾਦ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਬੇਸਬਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਆਚਾਰਯ ਨੂੰ ਬੁਲਵਾਇਆ।

ਆਚਾਰਯ ਵਾਰਾਣਸੀ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਚਾਰਯ ਨੂੰ ਰਾਜਸਭਾ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਉਹ ਘਟਨਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲਿਆ, "ਉਸ ਦਿਨ ਆਪ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਡੰਡੇ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਮਾਰਿਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੀ ਆਪ ਭੁੱਲ ਗਏ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਰਾਜਾ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਕੀ ਨਤੀਜਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?" ਉਸ ਨੇ ਆਚਾਰਯ ਨੂੰ ਜੇਲ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ।

ਰਾਜਾ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਸਭਾ ਸੰਨ ਰਹਿ ਗਈ। ਇਕ ਆਚਾਰਯ ਦਾ ਕਰਜ਼ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁਕਾਇਆ ਜਾਏਗਾ? ਇਹ ਕੋਈ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਰਾਜਾ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਫੁਲਿਆ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਜ਼ਖਮ ਅੱਜ ਇਕੋ ਵਾਰ ਭਰ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੰਤਰੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ - ਆਚਾਰਯ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਬਦਲੇ ਇਸ ਤੋਂ ਸੁੰਦਰ ਹੋਰ ਕੀ ਆਦੇਸ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਚਿਤ ਹੀ ਤਾਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਨਾ?

ਮੰਤਰੀ ਇਕ ਪਲ ਮੋਨ ਰਿਹਾ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ- ਬੋਲਦੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?

ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ - ਇਹ ਆਪ ਵਰਗੇ ਕੁਸ਼ਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਲਈ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਰਾਜਾ ਨੇ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ - ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਹੋਰ ਕੀ ਬਦਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਮੰਤਰੀ - ਮਹਾਰਾਜ! ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਲਕਿ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ।

ਰਾਜਾ - ਮੈਨੂੰ ਕੁੱਟਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪੁਰਸਕਾਰ? ਤੁਹਾਡੀ ਬੁੱਧੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕੀ?

ਮੰਤਰੀ - ਮਹਾਰਾਜ ! ਅਗਰ ਇੰਝ ਨਾ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਆਪ ਵਰਗੇ ਕੁਸ਼ਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਅੱਜ ਸਾਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ?

ਰਾਜਾ- ਮੰਤਰੀ, ਮੇਰੇ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਨੁਭਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਕੀ ਸੰਬੰਧ ਹੈ?

ਮੰਤਰੀ - ਮਹਾਰਾਜ! ਹਰੇਕ ਛੋਟੀ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਘਟਨਾ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੋੜ ਦੇ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਿਨ ਅਗਰ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਆਪ ਅੰਦਰ ਚੋਰੀ ਦੀ ਆਦਤ ਪੈ ਜਾਂਦੀ। ਉਹ ਇਕ ਬੁਰਾਈ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ ਬੁਰਾਈਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਦਿੰਦੀ।

ਰਾਜਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੰਤਰੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ - ਤਾਂ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?

ਮੰਤਰੀ - ਮਹਾਰਾਜ! ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਪੁਰੋਹਿਤ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਜਾ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਫਿਰ ਧੱਕਾ ਜਿਹਾ ਲੱਗਾ। ਮੈਨੂੰ ਕੁੱਟਣ ਵਾਲਾ ਰਾਜਪੁਰੋਹਿਤ?

ਮੰਤਰੀ - ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ! ਇਸ ਨਾਲ ਆਪ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੋਗੇ। ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਮਿਲਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਆਚਾਰਯ ਤਾਂ ਕਿਸਮਤ ਨਾਲ ਕਿਸੇ-ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਅਵਸਰ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਰਾਜਾ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਭਾਅ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਹਿਰਦੇ ਤੋਂ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗੀ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਚਾਰਯ ਦੇ ਚਰਨ ਛੂਹੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਰਾਜਪੁਰੋਹਿਤ ਦੇ ਆਸਨ ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਕੀਤਾ।

ਬੱਦਲ ਆਏ ਬੱਦਲ ਆਏ

ਬੱਦਲ ਆਏ-ਬੱਦਲ ਆਏ, ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਬਰਸਾਤ ਲਿਆਏ,
ਬੱਦਲ ਆਏ- ਬੱਦਲ ਆਏ, ਕਹਿਣ ਸਾਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹਾਇ!

ਬੱਦਲ ਆਏ-ਬੱਦਲ ਆਏ, ਵਰ੍ਹਦੇ ਗਰਮੀ ਤੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਬਚਾਏ
ਬੱਦਲ ਆਏ - ਬੱਦਲ ਆਏ, ਛਮ- ਛਮ ਕੇ ਉਹ ਆਏ।

ਬੱਦਲ ਆਏ - ਬੱਦਲ ਆਏ, ਸਾਰੇ ਆਪਣੀ ਖੁਸ਼ੀ ਜਤਾਉਣ,
ਬੱਦਲ ਆਏ - ਬੱਦਲ ਆਏ, ਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬੱਚੇ ਸਤਾਉਣ।

ਬੱਦਲ ਆਏ - ਬੱਦਲ ਆਏ, ਬੱਚੇ ਬਾਰਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਹਾਏ,
ਬੱਦਲ ਆਏ - ਬੱਦਲ ਆਏ, ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹਰਿਆਲੀ ਛਾਏ।

ਬੱਦਲ ਆਏ - ਬੱਦਲ ਆਏ, ਖੇਤ-ਖਲਿਹਾਨ ਖੂਬ ਮੁਸਕਰਾਏ,
ਬੱਦਲ ਆਏ - ਬੱਦਲ ਆਏ, ਮੁਰਝਾਏ ਫੁੱਲ ਵੀ ਖਿੜ ਆਏ।

ਬੱਦਲ ਆਏ -ਬੱਦਲ ਆਏ, ਮੇਰ ਆਪਣਾ ਨਾਰ ਵਿਖਾਏ,
ਬੱਦਲ ਆਏ - ਬੱਦਲ ਆਏ, ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਡੱਢੂ ਲਿਆਏ।

ਬੱਦਲ ਆਏ - ਬੱਦਲ ਆਏ, ਹਰ ਕੋਈ ਵੇਖੋ ਪਕੌੜੇ ਖਾਏ,
ਬੱਦਲ ਆਏ - ਬੱਦਲ ਆਏ, 'ਵੰਦਿਤਾ' ਝੁੰਮਦੀ ਨੱਚਦੀ ਗਾਏ।

□ ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ

ਬਰਸਾਤ ਦਾ ਮੌਸਮ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਜਿਥੇ ਹਰ ਪਾਸੇ ਖੁਸ਼ਨੁਮਾ ਮਾਹੌਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਬਰਸਾਤ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਵੀ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਕਸਰ ਮਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਵਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਿਆਨ ਰੱਖ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ -

- ❖ ਬਰਸਾਤ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਦੂਸ਼ਿਤ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਉਲਟੀ, ਦਸਤ, ਸਰਦੀ, ਜ਼ੁਕਾਮ, ਪੀਲੀਆ ਆਦਿ ਹੋਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਵੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘਾਟ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿਉ। ਪਾਣੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਬਾਲ ਕੇ ਦਿਉ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਚੌਗਿਰਦੇ ਨੂੰ ਸਾਫ ਰੱਖੋ ਅਤੇ ਘਰ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਪਾਣੀ ਇਕੱਠਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿਉ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਗਰਮ ਰੱਖੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਟਾਨੂ ਉਦੋਂ ਹਮਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਸਰੀਰ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਥੱਲੇ ਡਿੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬੱਚੇ ਗਿੱਲੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਨਰਮ ਤੇ ਸੁੱਕੇ ਕੱਪੜੇ ਨਾਲ ਪੂੰਝ ਕੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਕਾ ਦਿਉ।
- ❖ ਗੰਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਤੁਰਨ ਨਾਲ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੈਰਾਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਗੰਦੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਮੌਨਸੂਨ ਦੇ ਮੌਸਮ ਦੌਰਾਨ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਢੁਕਵੇਂ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨਾਏ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।
- ❖ ਮੀਂਹ ਪੈਣ ਨਾਲ ਤਾਪਮਾਨ ਥੱਲੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਰਾਤ ਨੂੰ ਗਰਮ ਸੂਪ ਤੇ ਕੋਸ਼ੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪੀਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।
- ❖ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਉੱਰਜਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਪਿਆਉ। ਅੱਧ-ਪੱਕਿਆ

ਭੋਜਨ ਨਾ ਖਾਣ ਨੂੰ ਦਿਉ। ਲਸਨ ਅਦਰਕ ਦਾ ਸੂਪ ਮੀਂਹ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਪੀਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਵਿਚ ਕਫ, ਜ਼ੁਕਾਮ, ਨਜ਼ਲਾ, ਛਿੱਕਾਂ, ਬੁਖਾਰ ਆਦਿ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ।

❖ ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੱਛਰ ਭਜਾਉਣ ਲਈ ਦਵਾਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਇਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਮੱਛਰ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਖਤਰਨਾਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਲੇਰੀਆ ਤੇ ਡੇਂਗੂ ਵਰਗੀਆਂ ਖਤਰਨਾਕ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਮੌਨਸੂਨ ਦੌਰਾਨ ਮੱਛਰਾਂ ਕਾਰਨ ਫੈਲਦੀਆਂ ਹਨ।

❖ ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਫੋੜੇ-ਫਿਨਸੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਦੀ ਸਾਫ-ਸਫਾਈ ਦਾ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ। ਜੇਕਰ ਬੱਚੇ ਬਰਸਾਤ ਵਿਚ ਨਹਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵਧੀਆ ਐਂਟੀਸੈਪਟਿਕ ਸਾਬਣ ਵਰਤੋ, ਇਸ ਨਾਲ ਬੱਚਾ ਸਾਫ-ਸੁਥਰਾ, ਤੰਦਰੁਸਤ ਅਤੇ ਰੋਗ ਰਹਿਤ ਹੋਵੇਗਾ।

❖ ਖਾਣਾ ਖਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਫਲ ਦਿਉ ਪਰ ਫਲ ਵੀ ਧੋ ਕੇ ਦਿਉ। ਬਿਨਾਂ ਧੋਤੇ ਫਲ ਬਿਮਾਰੀ ਫੈਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਘਰ ਦਾ ਬਣਿਆ ਤਾਜ਼ਾ ਖਾਣਾ ਹੀ ਖਵਾਉ। ਬੇਹੋ ਭੋਜਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰੋ। ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਜੰਕ-ਫੂਡ ਨਾ ਦਿਉ। ਘਰ ਵਿਚ ਤੁਲਸੀ, ਅਦਰਕ ਤੇ ਨਿੰਬੂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚੇ ਮੌਨਸੂਨ ਦੇ ਮੌਸਮ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਕਹਾਣੀ : ਸ਼ਿਵਚਰਣ

ਮਾਨਵ ਦੀ ਕਹਾਣੀ

ਇਕ ਸੀ ਛੋਟਾ ਬਾਂਦਰ। ਬਾਂਦਰ ਦਾ ਨਾਮ ਸੀ ਬੰਟੀ। ਬੰਟੀ ਬੜਾ ਹੀ ਨਟਕਸ਼ੀ ਅਤੇ ਚੰਚਲ ਸੀ। ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣਾ ਬੰਟੀ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਬੰਟੀ ਨੂੰ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਦੂਸਰੀ ਜਗ੍ਹਾ ਕੁਦਣਾ, ਟੱਪਣਾ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ।

ਸਰਦੀ ਦਾ ਮੌਸਮ ਸੀ। ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਬੰਟੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਇਕ ਰੁੱਖ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਖੁਜਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਚਾਨਕ ਉਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਰੁੱਖ ਦੀ ਜੜ ਵੱਲ ਪਈ। ਉਹਨੂੰ ਰੁੱਖ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਕੀੜੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਕਤਾਰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਗਹੁ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਕੀੜੀਆਂ ਬੜੀਆਂ ਹੀ ਅਨੁਸਾਸ਼ਿਤ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਲਾਇਨ ਵਿੱਚ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਕੀੜੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਦੱਬਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੀੜੀਆਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇਕ ਦੂਸਰੀ ਦੇ ਪਿਛੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਬੰਟੀ ਕੀੜੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਮਾਜਰਾ ਵੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ

ਰਹਿ ਗਿਆ। ਆਪਣੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਰੁੱਖ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਿਆ ਅਤੇ ਕੀੜੀਆਂ ਦੀ ਲਾਇਨ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਅਗੇ ਵੱਧ ਰਹੀ ਇਕ ਕੀੜੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ - ਭੈਣ, ਆਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਕੀ ਦਬਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਥੇ ਜਾ ਰਹੀ ਹੋ?

ਕੀੜੀ ਲਾਇਨ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਹਟੀ ਅਤੇ ਸਹਿਜਤਾ ਨਾਲ ਬੋਲੀ - ਬਾਂਦਰ ਭਰਾ, ਸਾਡੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਖਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਖੁੱਡ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਾਂ।

- ਤੁਸੀਂ ਭੋਜਨ ਨੂੰ ਖੁੱਡ ਵਿੱਚ ਕਿਉਂ ਲੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੋ?

- ਉਥੇ ਸਾਡੇ ਬੱਚੇ, ਰਾਣੀ ਕੀੜੀ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਕੀੜੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਖਾਣਾ ਅਸੀਂ ਹੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਾਂ। ਬਾਂਦਰ ਭਰਾ, ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਅਸੀਂ ਬਰਸਾਤ, ਤੂਫਾਨ, ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁਸ਼ੀਬਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵੀ ਖੁੱਡ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਭੋਜਨ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਾਂ।

- ਆਪ ਇਕ ਹੀ ਲਾਇਨ ਵਿੱਚ ਬੜੀਆਂ ਅਨੁਸਾਸ਼ਿਤ ਹੋ ਕੇ ਕਿਵੇਂ ਚਲ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹੋ?

- ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਗੰਧ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਣ ਅਸੀਂ ਇਕ ਹੀ ਲਾਇਨ ਵਿੱਚ ਬੜੀਆਂ ਅਨੁਸਾਸ਼ਿਤ ਹੋ ਕੇ ਚਲਦੀਆਂ ਹਾਂ। - ਐਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਕੀੜੀ ਅਗੇ ਵਧ ਗਈ ਅਤੇ ਬੰਟੀ ਵੀ ਹੁਣ ਦੂਸਰੇ ਰੁੱਖ ਦੀ ਟਹਿਣੀ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਸੁਸਤਾਉਣ ਲੱਗਾ।

ਰੁੱਖ ਤੇ ਬੈਠੇ-ਬੈਠੇ ਬੰਟੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਇਕ ਗਲਿਹਰੀ ਤੇ ਪਈ। ਬੰਟੀ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਗਲਿਹਰੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਇਕ ਮੁੰਗਫਲੀ ਦਾ ਦਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨ ਵੱਲ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਬੰਟੀ ਰੁੱਖ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਿਆ ਅਤੇ ਗਲਿਹਰੀ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਗਲਿਹਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਅਤੇ ਪੁੱਛਿਆ - ਦੀਦੀ, ਆਪ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਾਣਾ ਦਬਾ ਕੇ ਕਿਥੇ ਜਾ ਰਹੀ ਹੋ?

- ਮੈਂ ਇਹ ਦਾਣਾ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕੋਟਰ ਵਿੱਚ ਜਾ ਰਹੀ ਹਾਂ।

-ਕਿਉਂ? - ਬੰਟੀ ਨੇ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਅਗਲਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ।

- ਕੋਟਰ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ-ਪਿਆਰੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁਵਾਉਣ ਲਈ ਮੈਂ ਮੁੰਗਫਲੀ ਦੇ ਦਾਣੇ ਨੂੰ ਕੋਟਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕਠਾ ਕਰਦੀ ਹਾਂ। ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਮੁਸੀਬਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਿਵੇਂ ਬਰਸਾਤ ਆਉਣਾ, ਬੀਮਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਜਦ ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਈ ਮੈਂ ਖਾਣੇ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਸਤੂਆਂ ਆਪਣੇ ਕੋਟਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕਠੀਆਂ ਕਰਕੇ ਰੱਖਦੀ ਹਾਂ।

ਬੰਟੀ ਕੋਈ ਦੂਸਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛਦਾ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗਲਿਹਰੀ ਆਪਣੇ ਕੋਟਰ ਵੱਲ ਵਧ ਗਈ ਅਤੇ ਬੰਟੀ ਮੂੰਹ ਲਟਕਾ ਕੇ ਫਿਰ ਰੁੱਖ ਦੀ ਟਹਿਣੀ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ।

ਟਹਿਣੀ ਤੇ ਬੈਠੇ-ਬੈਠੇ ਬੰਟੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਸਾਹਮਣੇ ਫੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਲੱਦੇ ਪੌਦੇ ਤੇ ਜਾ ਠਹਿਰੀ। ਉਸ ਨੇ ਫੁੱਲਾਂ

ਤੇ ਮੰਡਰਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਮਧੂਮੱਖੀ ਵੇਖੀ। ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਪੱਚੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਬੋਲਿਆ - ਮਧੂਮੱਖੀ ਭੈਣ। ਆਪ ਇਹਨਾਂ ਫੁੱਲਾਂ ਤੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਕਿਉਂ ਬੈਠ ਰਹੀ ਹੋ? ਆਪ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁੰਘ ਕੇ ਉਡ ਕੇ ਕਿਥੇ ਜਾਂਦੀ ਹੋ? ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪ ਇਹਨਾਂ ਫੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋ?

- ਫੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਏ ਬਿਨਾ ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮਿੱਠਾ ਰਸ ਚੂਸਦੀ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਛੱਤੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕਠਾ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮਧੂ (ਸ਼ਹਿਦ) ਬਣਾਉਂਦੀ ਹਾਂ।

- ਆਪ ਕੀੜੀ, ਗਲਿਹਰੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੋਜਨ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕਰਦੀ ਹੋ

- ਹਾਂ ਤੂੰ ਠੀਕ ਹੀ ਕਿਹਾ। ਮੈਂ ਵੀ ਕੀੜੀ, ਗਲਿਹਰੀ ਆਦਿ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੋਜਨ

ਇੱਕਠਾ ਕਰਕੇ ਰੱਖਦੀ ਹਾਂ ਤਾਂਕਿ ਮੁਸੀਬਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਭੁੱਖ ਸਹਿਣ ਨਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇ। - ਮਧੂ ਭੈਣ ਐਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਬੰਟੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਦ ਖਾਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮੱਧੂ ਛੱਤੇ ਵੱਲ ਚਲੀ ਗਈ। ਬੰਟੀ ਵੇਖਦਾ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਸ਼ਾਮ ਹੋਈ। ਬੰਟੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਕੋਲ ਆਇਆ। ਮਾਂ ਰੁੱਖ ਦੀ ਇਕ ਟਹਿਣੀ ਤੇ ਬੈਠੀ ਸੁਸਤਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਮਾਂ ਨੇ ਬੰਟੀ ਨਾਲ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤਾਂ ਬੰਟੀ ਨੇ

ਮਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ - ਮਾਂ ਕੀੜੀ ਵਰਗੇ ਛੋਟੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਘਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਖੁੱਡ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਿਹਰੀ ਆਦਿ ਦਾ ਵੀ ਕੋਟਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇੱਕਠੀਆਂ ਕਰਨ, ਬੁਰੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਘਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਬੰਟੀ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਮਾਂ ਨੇ ਹੱਸਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ - ਘਰ! ਇੱਕਠਾ ਕਰਨ, ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਲਈ ਘਰ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਬਸ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਟਹਿਣੀਆਂ ਹੀ ਘਰ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਸੇ ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਆਏ ਹਾਂ ਅਤੇ ਰਹਾਂਗੇ। ਪਰ ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਂਦਰ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ਨੇ ਪੰਛੀਆਂ, ਕੀਟ ਪਤੰਗਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਰ ਬਣਾਉਣਾ ਸਿਖ ਲਿਆ ਉਹ ਮਾਨਵ ਬਣ ਗਏ। - ਐਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਮਾਂ ਭੁੜਕ ਕੇ ਦੂਸਰੀ ਟਹਿਣੀ ਤੇ ਜਾ ਬੈਠੀ।

ਹੰਸਤੀ
ਦੁਨੀਆ

ਜੂਨ-ਜੁਲਾਈ 2021

38

□ ਅਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ

ਕੀੜੀ

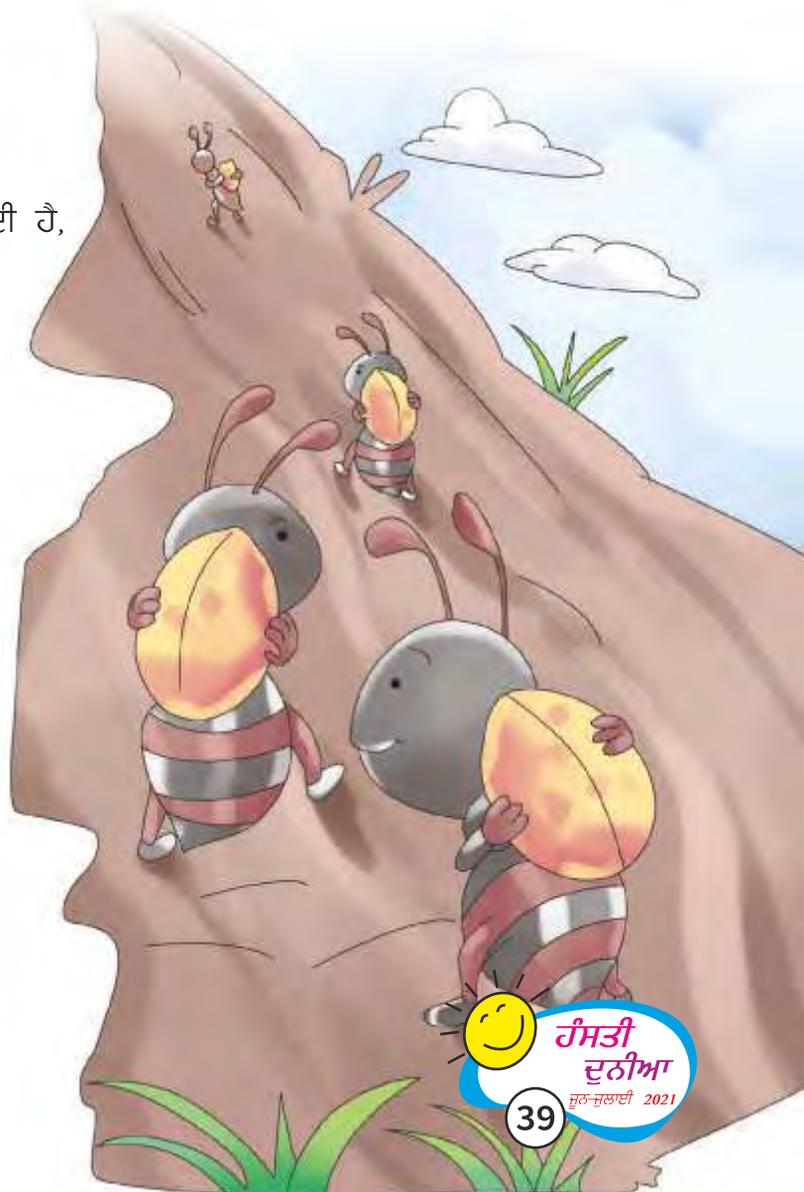

ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਸਰੀਰ ਹੈ,
ਪਰ ਕੰਮ ਉਸਦਾ ਤੇਜ਼ ਹੈ।
ਕੰਮ ਤੋਂ ਕਦੇ ਨਾ ਜੀਅ ਚੁਰਾਉਂਦੀ ਹੈ,
ਬੁੱਝੋ ਬੱਚਿਓ ਉਸਦਾ ਨਾਮ,
ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨਾ ਸਿਖਾਉਂਦੀ।

ਦੇਖੀਏ ਜਦ ਵੀ ਧਰਤੀ ਵੱਲ ਨੂੰ,
ਸਾਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਉਹ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।
ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਟੁੱਕੜਾ ਭੋਜਨ ਦਾ,
ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਰੁਕਣ ਤੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਤੇ ਉਹ ਕਤਰਾਉਂਦੀ ਹੈ,
ਬੁੱਝੋ ਬੱਚਿਓ ਉਸਦਾ ਨਾਮ,
ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨਾ ਸਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਜਦ ਕਦੇ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਉਹ,
ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਸ਼ਾਇਦ ਭੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹੀ,
ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਕੱਟ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।
ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਲੰਬੀ ਲਾਈਨ ਵਿੱਚ
ਤੁਰਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ,
ਬੁੱਝੋ ਬੱਚਿਓ ਉਸਦਾ ਨਾਮ,
ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨਾ ਸਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੇ ਵੀ ਰੰਗ ਨਿਆਰੇ,
ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਨਿੱਕੇ ਜੀਵ ਬਣਾਏ ਕਈ ਸਾਰੇ।
ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਊਣਾ ਸਾਨੂੰ ਸਿਖਾਵੇ,
ਜਦ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਪਹਾੜ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਵੇ।
ਨਾ ਕਦੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਡਰਾਉਂਦੀ ਹੈ,
ਕੀੜੀ ਹੈ ਬੱਚਿਓ ਉਸਦਾ ਨਾਮ,
ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨਾ ਸਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਅਸਲੀ ਸਿਖਿਆ

ਜਤਿੰਦਰ ਬਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਸਮਾਨ ਖ਼ੀਦ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆਇਆ। ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਦ ਉਸਦੀ ਮੰਮੀ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਉਸਦਾ ਬੇਟਾ ਮੁਫਤ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾਨ ਖ਼ੀਦ ਕੇ ਲਿਆਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਝੁੰਮ ਉਠੇਗੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਚਤੁਰਾਈ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ੀ ਦੇਵੇਗੀ। ਇਹ ਸੋਚ-ਸੋਚ ਕੇ ਉਹ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਮੁਸਕਰਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

- ਲੈ ਆਏ ਸਮਾਨ? - ਘਰ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਮੰਮੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲਿਆ - ਮੰਮੀ! ਆਪ ਦਾ ਬੇਟਾ ਸਮਾਨ ਵੀ ਲੈ ਆਇਆ ਅਤੇ ਆਪ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਇਹ ਪੰਜਾਹ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੋਟ ਵੀ।

- ਉਹ ਕਿਵੇਂ? - ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਮੰਮੀ ਨੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ।

- ਉਹ ਬੋਲਿਆ - ਮੈਨੂੰ ਸਮਾਨ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਦੂਸਰੇ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਪੰਜਾਹ ਰੁਪਏ ਦਾ ਆਪਣਾ ਨੋਟ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਬਚੇ ਹੋਏ ਦੋ ਰੁਪਏ ਉਸ ਤੋਂ ਲੈਣ ਲਈ ਮੈਂ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਖੜਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਸੌ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੋਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਉਸ

ਨੇ ਦੋ ਰੁਪਏ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਪੰਜਾਹ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੋਟ ਵੀ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਜਤਿੰਦਰ ਆਪਣੀ ਇਸ ਚਤੁਰਾਈ ਤੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਮੰਮੀ ਵੱਲ ਵੇਖਣ ਲੱਗਾ। ਉਸ ਦੀ ਮੰਮੀ ਬੋਲੀ - ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਡਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕਿਤੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਨਾ ਆ ਜਾਏ ਕਿ ਤੂੰ ਉਹਨੂੰ ਪੰਜਾਹ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੋਟ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਸੀ?

ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਤਾਂ ਲੱਗਾ ਸੀ ਮੰਮੀ! ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਹੁਣ ਵੀ ਡਰ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਯਾਦ ਨਾ ਆ ਜਾਏ। ਅਗਰ ਉਹਨੂੰ ਇਹ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਡੇ ਘਰ ਵੀ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। - ਜਤਿੰਦਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੰਮੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।

ਉਸ ਦੀ ਮੰਮੀ ਉਸ ਨੂੰ ਬੋਲੀ- ਅਗਰ ਉਹਨੂੰ ਇਹ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਕਿੰਨੀ ਬਦਨਾਮੀ ਹੋਵੇਗੀ?

ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਸਾਨੂੰ ਬੇਈਮਾਨ ਅਤੇ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ ਸਮਝ ਕੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਘਿ੍ਣਾ ਕਰਨਗੇ ਬੇਟਾ।

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਜਤਿੰਦਰ ਬੋਲਿਆ - ਆਪ ਠੀਕ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹੋ ਮੰਮੀ। - ਤਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਕੋਈ ਆਇਆ ਤਾਂ ਜਤਿੰਦਰ ਬੋਲਿਆ- ਮੰਮੀ ਕਿਤੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਹੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆ ਗਿਆ? ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਲਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹਨੂੰ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਪੰਜਾਹ ਰੁਪਏ ਦਾ ਹੀ ਨੋਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

- ਜਾ! ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਵੇਖ ਕਿ ਕੌਣ ਆਇਆ ਹੈ? ਉਸ ਦੀ ਮੰਮੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਉਹ ਬੋਲਿਆ- ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਡਰ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਮੰਮੀ। ਆਪ ਹੀ ਵੇਖੋ।

ਉਸ ਦੀ ਮੰਮੀ ਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਉਥੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ

ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਜਤਿੰਦਰ ਡਰ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ - ਸ਼ਾਇਦ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਨੇ ਹੀ ਉਹਨੂੰ ਫੜਾਉਣ ਲਈ ਸਿਪਾਹੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਭਿਜਵਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਉਹ ਡਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਲੁਕ ਗਿਆ।

- ਕਿਥੇ ਲੁਕ ਗਿਆ ਤੂੰ? -ਸਿਪਾਹੀ ਨੇ ਜਤਿੰਦਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਉਹ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਰ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਮੰਮੀ ਨੇ ਜਦ ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਹਾਲਤ ਵੇਖੀ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਬੋਲੀ - ਬੇਟੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਪਾਪਾ ਦੇ ਦੋਸਤ ਹਨ।

- ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਡਰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਮੰਮੀ - ਸੁਣ ਕੇ ਜਤਿੰਦਰ ਨੇ ਡਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ।

ਮੰਮੀ ਬੋਲੀ - ਬੁਰਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੇ ਹੀ ਡਰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਬੇਟੇ। ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਨਿਡਰ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਡਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ।

- ਤੇਰੀ ਮੰਮੀ ਠੀਕ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ ਬੇਟੇ। - ਕਹਿ ਕੇ ਸਿਪਾਹੀ ਉਥੋਂ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜਤਿੰਦਰ ਆਪਣੀ ਮੰਮੀ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਡਰਦੇ ਹੋਏ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਮੰਮੀ ਉਸ ਨੂੰ ਬੋਲੀ - ਚਲ ਉਸ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਦੇ ਕੋਲ ਚਲਦੇ ਹਾਂ। ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪੰਜਾਹ ਰੁਪਏ ਵਾਪਿਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਤਦੇ ਤੇਰਾ ਡਰ ਦੂਰ ਹੋਏਗਾ।

- ਹਾਂ ਮੰਮੀ ਚਲੋ।- ਜਤਿੰਦਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਦੇ ਕੋਲ ਗਿਆ। ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਜਦ ਉਸ ਦੀ ਮੰਮੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਜਤਿੰਦਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੱਸੀਆਂ ਤਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲਿਆ- ਆਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਕੇ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਭੈਣ ਜੀ! ਮੈਂ ਵੀ ਜਦ ਆਪਣੀ ਦੁਕਾਨ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਵਟ ਕਰਕੇ ਵੇਚਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇਹੀ ਡਰ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਮੈਂ ਫੜਿਆ ਨਾ ਜਾਵਾਂ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਵੀ ਨਾ ਤਾਂ

ਆਪਣੀ ਦੁਕਾਨ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਮਿਲਾਵਟ ਕਰਾਂਗਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਾਲਾ-ਬਜ਼ਾਰੀ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲਾਭ ਕਮਾਵਾਂਗਾ।

ਸੁਣ ਕੇ ਜਤਿੰਦਰ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਆ ਗਈ। ਉਹਨੂੰ ਮੁਸਕਰਾਂਦੇ ਹੋਏ ਵੇਖ ਕੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਉਸ ਦੀ ਮੰਮੀ ਨੂੰ ਬੋਲਿਆ - ਭੈਣ ਜੀ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪਮਾਨਿਤ ਹੋਣਾ ਪਵੇ। - ਕਹਿ ਕੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਜਤਿੰਦਰ ਨੂੰ ਬੋਲਿਆ - ਬੇਟਾ, ਬੁਰੇ ਅਤੇ ਅਨੁਚਿਤ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਡਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਸੁਣ ਕੇ ਜਤਿੰਦਰ ਦੀ ਮੰਮੀ ਉਸ ਨੂੰ ਬੋਲੀ - ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇ ਕੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਖੁਦ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਭਗਵਾਨ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਬੁਰੇ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। -ਮੰਮੀ ! ਹੁਣ ਮੈਂ ਕਦੇ ਧੋਖਾ ਨਹੀਂ ਦੇਵਾਂਗਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਦੇ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕਰਾਂਗਾ ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਰਣ ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਵਾਂਗ ਡਰਨਾ ਪਵੇ। ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਚੰਗੇ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਨਿਡਰ ਹੋ ਰਹਾਂਗਾ। - ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਮੰਮੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਮੁਸਕਰਾ ਉੱਠੀ।

ਕਦੇ ਨਾ ਭੁੱਲੋ

- * ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਕੋਈ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਰ ਵੇਲੇ ਨਿਰੰਕਾਰ-ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰਕੇ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
- * ਆਪਣੇ ਦੁਖ-ਸੁਖ ਭੁੱਲ ਕੇ ਭਾਣਾ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਨਿਰੰਕਾਰ-ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
- * ਸਾਨੂੰ ਕਾਮਨਾ-ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਸੇਵਾ, ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
(ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਾਤਾ ਸੁਦਿਕਸ਼ਾ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ)
- * ਅਗਰ ਬੋਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਨਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਵਾਜ਼ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।
(ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ)
- * ਆਪਣੀ ਸਮਰਥਾ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਨ ਕੇ ਅਤੇ ਉਸ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਕੋਈ ਬਿਹਤਰ ਦੁਨੀਆ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
(ਦਲਾਈ ਲਾਮਾ)
- * ਮਹਾਨ ਆਤਮਾਵਾਂ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਮਾਮੂਲੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿੰਸਕ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।
(ਅਲਬਰਟ ਆਈਸਟੀਨ)
- * ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
(ਮਦਰ ਟੇਰੇਸਾ)
- * ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- * ਸੁਭਾਅ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਜਨਮ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਖਿਆ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਉਹਨੂੰ ਸੁਧਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
(ਪ੍ਰਿਮਚੰਦ)
- * ਸਵੈਭਿਮਾਨੀ ਵੀ ਉਹੀ ਸ੍ਰੇਸ਼ਠ ਹੈ ਜੋ ਨਿਮਰਤਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।
(ਸ਼ੋਕਸ਼ਪੀਅਰ)
- * ਅਗਰ ਸਫਲਤਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਨਿਰਾਸ਼ਾਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰੋ।
(ਸਵੇਟ ਮਾਰਡੇਨ)
- * ਜੇ ਆਪਣੀਆਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਤੇ ਵਿਜੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਸ਼ਾਸਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।
(ਤੁਲਸੀਦਾਸ)
- * ਇਕ ਛੇਕ ਵੀ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਡੁਬੋ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਪਾਪ ਪਾਪੀ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
(ਜਾਨ ਬੰਯਨ)
- * ਜਿਸ ਦਾ ਈਮਾਨ ਨਹੀਂ ਉਹ ਇਨਸਾਨ ਨਹੀਂ, ਈਮਾਨ ਨ ਵੇਚੋ, ਭਲੇ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਵੇਚ ਦਿਉ।
(ਸ਼ੁਕਰਾਤ)

□ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕਰਤਾ : ਡਿੱਪਲਜੀਤ ਰੰਧਾਵਾ

ਚੀਨ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਕਿਉਂ ਬਣੀ?

ਬ ਚਿਉ ! ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸੱਤ ਅਜੂਬੇ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਚੀਨ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹੋਵੋਗੇ। ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋਵੋਗੇ ਕਿ ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਮੀ ਦੀਵਾਰ ਹੈ ਪਰ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਅਤੇ ਕਿਸ ਨੇ ਬਣਵਾਇਆ ਸੀ?

ਆਉਂ ਅਸੀਂ ਦੱਸਦੇ ਹਾਂ। ਪ੍ਰਾਚੀਨਕਾਲ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੇ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰੀ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਉਚੀਆਂ ਉਚੀਆਂ ਦੀਵਾਰਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਈਸਾ ਤੋਂ 221 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਚੀਨ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸਮਰਾਟ ਨੇ ਚੀਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਾਮਰਾਜ ਬਣਾਇਆ। ਉਸ ਸਮਰਾਟ ਦਾ ਨਾਂ 'ਸ਼ੀ ਹੁਵੇਂਗ ਤੀ' ਸੀ। ਉਸਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਉਤਰ ਵਿਚ ਰੇਗਿਸਤਾਨੀ ਘੁਮੰਤੂ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਜੋ ਬਹੁਤ ਕਰੂਰ ਅਤੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਸਨ। ਸਮਰਾਟ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਰਾਜ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇੰਨੀ ਲੰਮੀ ਅਤੇ ਉਚੀ ਦੀਵਾਰ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ ਕਿ ਚੀਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਉਤਰੀ ਪ੍ਰਾਂਤ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹਿਣ। 15 ਸਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅੱਜ ਤਕ ਇਸ ਦੀਵਾਰ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਨਿਰਮਾਣ ਅਨੇਕ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਾਫੀ ਹਿੱਸਾ ਖਰਾਬ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦੀਵਾਰ ਕਾਫੀ ਹਦ ਤਕ ਬਚੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਦੀਵਾਰ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਹ ਦੀਵਾਰ ਇੰਨੀ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਕਬਾਈਲੀਆਂ ਦੀ

ਘੁਸਪੈਠ ਨੂੰ ਰੋਕ ਸਕੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੀਵਾਰ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਮੁਰੰਮਤ ਮੰਗਦਾ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਕਬਾਈਲੀ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਆਉਣਾ ਜਾਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਕਦੇ ਕਦੇ ਚੀਨੀ ਕਿਸਾਨ ਦੀਵਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਪਣੀ ਫਸਲ ਲਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੀਵਾਰ ਦਾ ਆਪਣਾ ਮਹੱਤਵ ਹੈ। ਅੱਜ ਵੀ ਉਹ ਚੀਨੀ ਅਤੇ ਮੰਗੋਲ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਘੁਮੰਤੂ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵੀ ਦੀਵਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ

ਇਹ ਦੀਵਾਰ 1500 ਮੀਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੰਮੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਪਹਾੜਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਤਲੇ ਪਤਲੇ ਨਾਲਿਆਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀਵਾਰ ਦੀ ਇਕ ਖਾਸੀਅਤ ਹੋਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰੀ ਅਤੇ ਭਿੰਨੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਸ ਦਿਲ ਨੂੰ ਛੂਅ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਂ ਦੀਵਾਰ ਦੀ ਉਚਾਈ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ 4 ਤੋਂ 9 ਮੀਟਰ ਉਚੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਯਮਿਤ ਦੂਰੀ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਵਾਚਟਾਵਰ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਕ ਹੋਰ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਦੀਵਾਰ ਦੇ ਉਤੇ ਚਾਰ ਮੀਟਰ ਚੌੜੀ ਸੜਕ ਵੀ ਹੈ।

ਲਾਲਚ ਦਾ ਫਲ

ੜੀ ਗੂ ਅਤੇ ਢੀਗੂ ਚੂਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗਹਿਰੀ ਦੋਸਤੀ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਇਕ ਹੀ ਘਣੇ ਬੋਹੜ ਦੇ ਹੇਠ ਤਨੇ ਦੀ ਖੁੱਡ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਝੀਗੂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਾਂਤ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਅਤੇ ਨਿਯਮ ਦਾ ਪੱਕਾ ਸੀ ਜਦਕਿ ਢੀਗੂ ਗੁਸੈਲ ਅਤੇ ਲਾਲਚੀ ਸੀ।

ਕਦੇ ਝੀਗੂ, ਢੀਗੂ ਲਈ ਤਾਜ਼ਾ ਅਖਰੋਟ ਲੱਭ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਕਦੇ ਢੀਗੂ ਦਾਣੇਦਾਰ ਮੂੰਗਫਲੀ ਝੀਗੂ ਲਈ ਲਿਆਉਂਦਾ। ਮੁਸੀਬਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਦੋਨੋਂ ਇਕ-ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ। ਢੀਗੂ ਦੇ ਗੁਸੈਲ ਅਤੇ ਲਾਲਚੀ ਸੁਭਾਅ ਤੋਂ ਝੀਗੂ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਹ ਢੀਗੂ ਚੂਹੇ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

ਇਕ ਸ਼ਾਮ ਦੋਵੇਂ ਆਪਣੀ ਖੁੱਡ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆਏ ਤਾਂ ਢੀਗੂ ਚੂਹੇ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿੱਚ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਦਰਦ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੋਇਆ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਵੇਰੇ ਜਦ ਢੀਗੂ ਭੋਜਨ ਦੀ ਭਾਲ

ਵਿੱਚ ਨੇੜੇ ਦੇ ਖੇਤ ਵੱਲ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਉਥੇ ਮੂੰਗਫਲੀਆਂ ਦਾ ਢੇਰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ।

ਬਸ, ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ। ਢੀਗੂ ਲਾਲਚੀ ਸੁਭਾਅ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਭੁੱਖ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੂੰਗਫਲੀਆਂ ਖਾ ਗਿਆ। ਮੂੰਗਫਲੀ ਪਚਣ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿੱਚ ਦਰਦ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਰਾਤਭਰ ਉਹ ਦਰਦ ਨਾਲ ਕਰਾਹਉਂਦਾ ਰਿਹਾ।

ਸਵੇਰਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਝੀਗੂ ਬੋਲਿਆ- ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਭੋਜਨ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਤੂੰ ਕੁਝ ਦੇਰ ਆਰਾਮ ਕਰ। ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਲਈ ਖਿਚੜੀ ਪਕਾਉਂਗਾ। ਹਲਕਾ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਨਾਲ ਪੇਟ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।

ਝੀਗੂ ਨੇ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਖਿਚੜੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਨ ਜੁਟਾਇਆ। ਗੁਲਗੁਲ ਗਲਿਹਰੀ ਤੋਂ ਦਾਲ ਲਈ। ਚਿੰਪੂ ਖਰਗੋਸ਼ ਤੋਂ ਨਮਕ ਅਤੇ ਘਿਉ ਮੰਗਵਾਇਆ। ਭੋਲੂ ਕਬੂਤਰ ਨੇ ਬਰਤਨ ਦਿਤੇ ਅਤੇ ਮੁਨੀਆ ਮੁਰਗੀ ਅੱਗ ਲੈ ਆਈ। ਚਾਵਲ ਉਸ ਦੇ

ਕੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਰੱਖੇ ਸਨ। ਝੀਗੂ ਚੂਹਾ ਨੇੜੇ ਹੀ ਝੀਲ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਲੈ ਆਇਆ। ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਖਿਚੜੀ ਬਣਾਈ।

ਜਦ ਖਿਚੜੀ ਬਣ ਕੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਝੀਗੂ ਨੇ ਢੀਗੂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਨਹਾਉਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਮਿਲ ਕੇ ਖਿਚੜੀ ਖਾਵਾਂਗੇ। ਤਦ ਤਕ ਤੂੰ ਆਰਾਮ ਕਰ।

ਝੀਗੂ ਨਹਾਉਣ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਢੀਗੂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਝੀਗੂ ਤਾਂ ਦੇਰ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਆਏਗਾ। ਤਦ ਤਕ ਮੈਂ ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ ਖਿਚੜੀ ਚੱਖ ਕੇ ਵੇਖ ਲਵਾਂ ਕਿ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਬਣੀ ਹੈ? ਖਿਚੜੀ ਚੱਖੀ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸੁਆਦ ਲੱਗੀ। ਉਸ ਨੇ ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ ਹੋਰ ਖਾ ਲਈ ਪਰ ਉਹ ਸੀ ਬਹੁਤ ਲਾਲਚੀ। ਥੋੜੀ-ਥੋੜੀ ਕਰਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਖਿਚੜੀ ਖਾ ਗਿਆ।

ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਨਹੀਂ ਭਰਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਝੀਗੂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਖਿਚੜੀ ਵੀ ਖਾ ਲਈ। ਉਸ ਦਾ ਪੇਟ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਰਾਬ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਸ ਨੇ ਐਨੀ ਸਾਰੀ

ਖਿਚੜੀ ਇੱਕਲੇ ਹੀ ਖਾ ਲਈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਪੇਟ ਫੁੱਲਣ ਲੱਗਾ ਉਹ ਦਰਦ ਨਾਲ ਤੜਫਣ ਲੱਗਾ।

ਝੀਗੂ ਚੂਹਾ ਨਹਾ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਤਾਂ ਢੀਗੂ ਨੂੰ ਤੜਪਦਾ ਹੋਇਆ ਵੇਖਿਆ। ਉਸ ਨੇ 'ਆਵ ਵੇਖਿਆ ਨਾ ਤਾਵ' ਝਟ ਜੰਗਲ ਦੀ ਡਾਕਟਰ ਪੁਸੀ ਬਿੱਲੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਦੌੜ ਪਿਆ। ਉਹ ਖਿਚੜੀ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਢੀਗੂ ਨੇ ਤੜਪਦੇ ਹੋਏ ਢੇਰ ਸਾਰਾ ਪਾਣੀ ਹੋਰ ਪੀ ਲਿਆ। ਪਾਣੀ ਪੀਤਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਪੇਟ ਇਕਦਮ ਨਾਲ ਫਟ ਗਿਆ ਅਤੇ ਢੀਗੂ ਚੂਹਾ ਉਥੇ ਹੀ ਢੇਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਝੀਗੂ ਚੂਹਾ ਜਦ ਡਾ: ਪੁਸੀ ਬਿੱਲੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਢੀਗੂ ਦਾ ਇਹ ਹਾਲ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਦੁੱਖ ਦੇ ਹੰਝੂ ਭਰ ਆਏ। ਉਹ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ- ਢੀਗੂ ਲਾਲਚ ਨਾ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਖਿਚੜੀ ਨਾ ਖਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਹਾਲ ਨਾ ਹੁੰਦਾ।

ਦਾਦਾ ਜੀ

ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਲੇਖਕ - ਅਜੈ ਕਾਲੜਾ

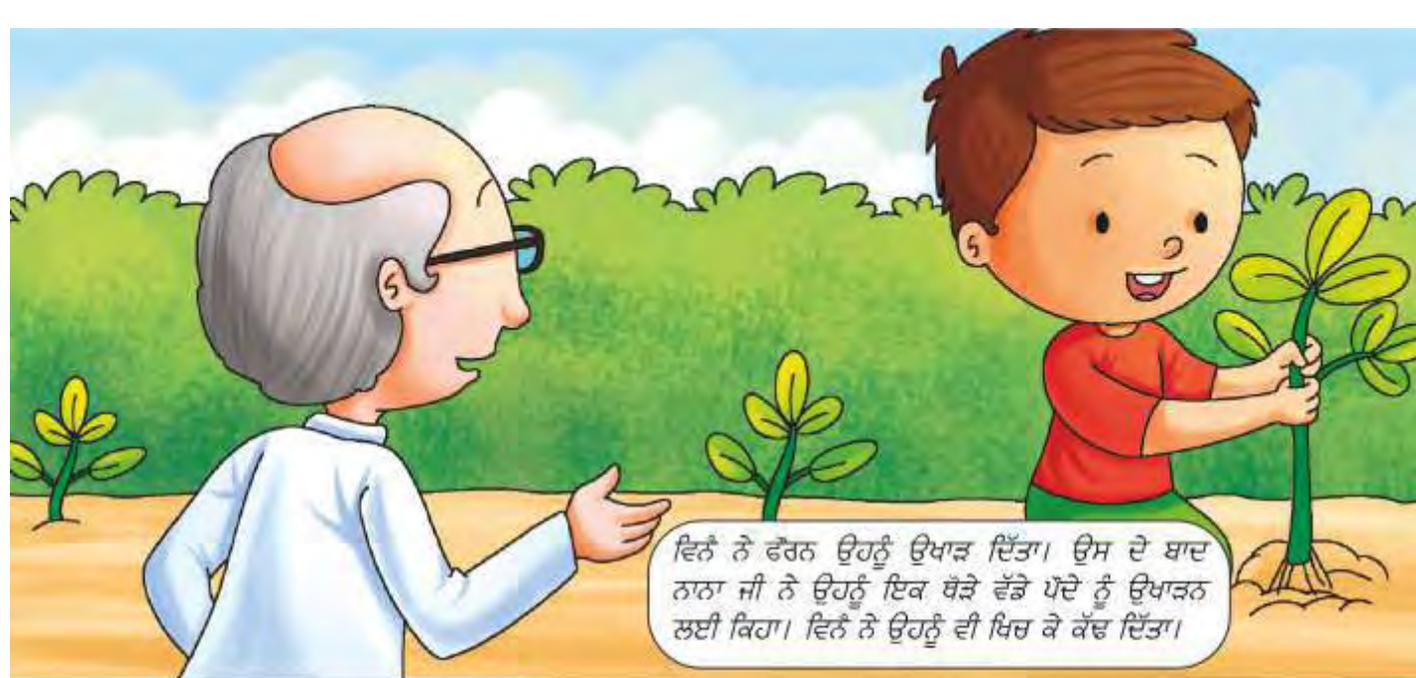
ਉਥੇ ਜਾਂਦੇ ਹੀ ਵਿਨੋ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ੈਤਾਨੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਰੋਜ਼ ਲੋਕ ਸਿਕਾਇਤਾਂ ਲੈ ਕੇ ਨਾਨਾ ਜੀ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ।

ਨਾਨਾ ਜੀ ਵਿਨੋ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬੁਲਾ ਕੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸਮਝਾਉਂਦੇ। ਉਹ ਕੰਨ ਫੜ ਕੇ ਮਾਫੀ ਵੀ ਮੰਗਦਾ ਲੇਕਿਨ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਬਾਦ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਭੁੱਲ ਕੇ ਫਿਰ ਸ਼ੈਤਾਨੀਆਂ ਕਰਨ ਲੱਗਦਾ।

ਉਹਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਨਾਨਾ ਜੀ ਇਕ ਦਿਨ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਗਏ। ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਵਿਨੋ ਨੂੰ ਇਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਪੌਦਾ ਉਖਾੜਨ ਲਈ ਕਿਹਾ।

ਵਿਨੋ ਨੇ ਫੌਰਨ ਉਹਨੂੰ ਉਖਾੜ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦੇ ਬਾਦ ਨਾਨਾ ਜੀ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਇਕ ਥੋੜੇ ਵੱਡੇ ਪੌਦੇ ਨੂੰ ਉਖਾੜਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਵਿਨੋ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਖਿਚ ਕੇ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ।

ਦੂਸਰਾ ਪੌਦਾ ਉਖਾੜਨ ਦੇ ਬਾਦ ਉਹ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਨੱਚਣ ਲਗਾ ਅਤੇ ਬੋਲਿਆ - ਨਾਨਾ ਜੀ ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤਾਕਤਵਰ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।

ਹੁਣ ਨਾਨਾ ਜੀ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਇਕ ਕਾਫੀ ਵੱਡੇ ਪੌਦੇ ਨੂੰ ਉਖਾੜਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਵਿਨੋ ਨੇ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ। ਲੇਕਿਨ ਉਸ ਪੌਦੇ ਨੂੰ ਉਖਾੜ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ।

ਵਿਨੈ ਨੇ ਡੂੰਘੀ ਸਾਹ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ- ਨਾਨਾ ਜੀ, ਇਹਨੂੰ ਉਖਾੜਨਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਪਏਗੀ।

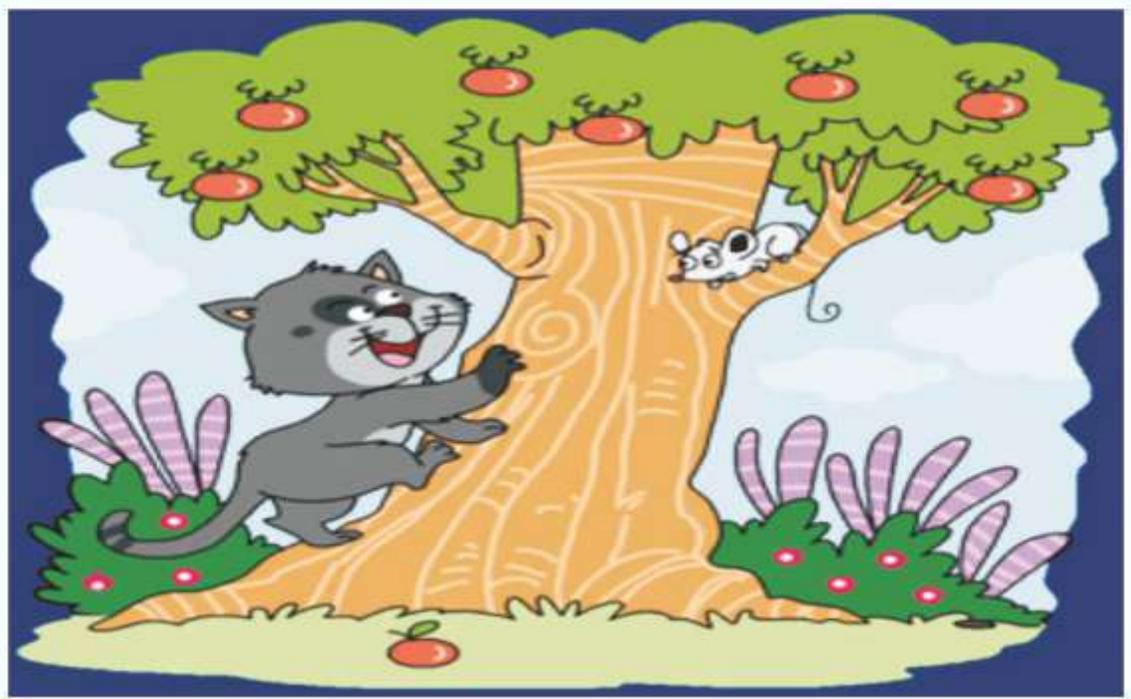
ਤਦ ਨਾਨਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ - ਬੇਟੇ, ਇੰਝ ਇਹ ਸਾਡੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਛੱਡਣਾ ਬਹੁਤ ਆਸਾਨ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਜਦ ਉਹ ਸਾਡੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿੱਚ ਗਹਿਰਾਈ ਤਕ ਜੜਾਂ ਜਮਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵੱਡੇ ਪੌਦੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਖਾੜਨਾ ਜਾਂ ਛੱਡਣਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬੇਟਾ, ਤੂੰ ਹੁਣ ਆਪਣੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਤੂੰ ਹਾਲਾਂ ਛੋਟਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਵੀ ਤੂੰ ਚੰਗਾ ਬੱਚਾ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਵਿਨੈ ਨੇ ਪ੍ਰਣ ਲਿਆ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਕਦੇ ਵੀ ਸਰਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਚੰਗਾ ਬੱਚਾ ਬਣੇਗਾ। ਨਾਨਾ ਜੀ ਦੀ ਇਸ ਸਿਖਿਆ ਨਾਲ ਵਿਨੈ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਿਲਕੁਲ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਬਾਦ ਉਹ ਇਕ ਚੰਗੇ ਬੱਚੇ ਵਾਂਗ ਰਹਿਣ ਲੱਗਾ।

ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਪਰਖ

ਦੋਹਾਂ ਚਿੱਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 10 ਅੰਤਰ ਲੱਭੋ!

radio.nirankari.org

24x7

kids.nirankari.org

Catch the latest episode
on 23rd of every month

www.nirankari.org

Catch the latest episode
on 10th of every month

Bhakti
Sangeet

radio.nirankari.org

Catch the latest episode
on 20th of every month

radio.nirankari.org

Catch the latest episode
on 1st & 16th of every month

Video & Audio Webcasts on www.nirankari.org - Every month

SANT NIRANKARI MISSION

Registered with the
Registrar of Newspaper
For India Under RNI No. 32345/1977

Delhi Postal Regd. No. DL (N)/137/2021-2023
Licence No. U (DN)-60/2021-23
Licenced to post without Pre-payment

ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ

ਹਿੰਦੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀਆਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਪੱਤਰ-ਪੜ੍ਹਕਾਵਾਂ : ਸੰਤ ਨਿਰੰਕਾਰੀ, ਏਕ ਨਜ਼ਰ ਅਤੇ ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੱਤਰ-ਪੜ੍ਹਕਾਵਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਅਪਡੇਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸਲਈ ਆਪ ਅਪਣਾ ਮੋਬਾਇਲ ਨੰ. ਅਤੇ ਈ-ਮੇਲ ਪੜ੍ਹਕਾ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਈ-ਮੇਲ:

sulekh.sathi@nirankari.org

ਅਤੇ patrika@nirankari.org

ਅਤੇ WhatsApp Mobile No. 9266629841 ਤੇ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਭੇਜੋ ਤਾਂਕਿ ਆਪਦਾ ਰਿਕਾਰਡ update ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਲਈ

- ❖ 'ਸੰਤ ਨਿਰੰਕਾਰੀ' ਗਿਆਰ੍ਹਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਮਾਸਿਕ ਪੜ੍ਹਕਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਨੁਭਵੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਧਿਆਤਮ, ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਰਚਨਾਤਮਕ ਤਾਲਮੇਲ ਦਾ ਜਤਨ ਵੀ ਇਸ ਪੜ੍ਹਕਾ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ❖ ਤਿੰਨ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪੰਦਰਵਾੜਾ ਸਮਾਚਾਰ-ਪੱਤਰ 'ਏਕ ਨਜ਼ਰ' ਦੀ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਸਤੂ ਮੁੱਖਰੂਪ ਵਿਚ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਲੇਖ, ਗਹਿਰੇ ਪਾਠੀ ਪੈਠ, ਬਾਲ ਜਗਤ, ਗਿਆਨ-ਵਿਗਿਆਨ, ਪ੍ਰੇਰਕ ਪ੍ਰਸੰਗ, ਪ੍ਰੇਰਕ ਵਿਭੂਤੀ ਆਦਿ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਹੋਰ ਆਕਰਸ਼ਕ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਨਿਰੰਤਰ ਜਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।
- ❖ ਚਾਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਛੱਪਣ ਵਾਲੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬੌਧਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਅਨੋਖੀ ਬਾਲ ਮਾਸਿਕ 'ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ' ਵਿਚ ਰੋਚਕ ਕਹਾਣੀਆਂ, ਗਿਆਨਵਰਧਕ ਵਿਗਿਆਨ ਲੇਖ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- ❖ ਉਪਰੋਕਤ ਪੱਤਰ-ਪੜ੍ਹਕਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਸੱਮਗਰੀ ਜਿਵੇਂ ਲੇਖ, ਗੀਤ, ਕਹਾਣੀ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਆਦਿ ਈ-ਮੇਲ: sulekh.sathi@nirankari.org ਅਤੇ editorial@nirankari.org ਤੇ ਹੀ ਭੇਜੋ ਤਾਂਕਿ ਆਪ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

❑ ਸੁਲੇਖ 'ਸਾਥੀ',
ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੰਪਾਦਕ, ਪੜ੍ਹਕਾ ਵਿਭਾਗ